

Тема на деня ▶ 4-5

Кабинетът се опитва да замаже гафа с пенсионните фондове

Новини ▶ 6

Скандал провали избора на нов борд на „Топлофикация-София“

pari.bg
Пари

BONNIER
Business Press

Петък

22 октомври 2010, брой 201 (5012)

USD/BGN: 1.39543

▼ -1.11%

Българска народна банка

EUR/USD: 1.40160

▲ +1.12%

Българска народна банка

Sofix: 346.39

▼ -2.27%

Българска фондова борса

BG40: 110.73

▼ -1.35%

Българска фондова борса

цена 1.50 лева

9 770861 560012 >

ФАЛШИВАТА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ

Защо общините няма да се възползват от правото си да увеличават данъците в предизборна година. А шумно рекламираната от правителството финансова децентрализация ще се изчерпи само с определянето на размера на новия туристически данък ▶ 8-9

Пазари ▶ 12

Пазарът на ядки се ориентира към най-евтиното

Компании ▶ 14

„Етап Адрес“ взе заем от себе си, за да изплати дълг

Пазари ▶ 15

Fitch: Българските банки са сред най-уязвимите в Източна Европа

2 РЕДАКЦИОННА

Печеливш
Сергей Собянин

Сергей Собянин е новият кмет на руската столица Москва. Досега той изпълняваше длъжността вицепремиер и ръководител на администрацията на Владимир Путин. Собянин е близък и до президента Дмитрий Медведев, като за няколко месеца ръководи предизборния му щаб през 2008 г.

Подробности на стр. 10

Губещ
Георги Славов

Кметът на Ямбол Георги Славов беше осъден на 5 години затвор за това, че е ощетил бюджета на общината с над 2 млн. лв. С тях се е облагодетелствала местна строителна фирма. Съдът определи дейнието като особено тежко, затова лиши Славов от правото да заема поста кмет 6 години след като бъде освободен от затвора.

Мнения

► **По темата: "Национализират парите в професионалните пенсионни фондове"**. Гледам новините и не вярвам на очите си! Да приватизират пенсионните фондове. Аз много не разбирам от тях, но знам, че там парите са поименно и ако се случи нещо с мен, моите наследници ще ги получат. И сега какво! Искат отново да направят всичко общо.

Жужа

► **Не съм съгласен от моите данъци и осигуровки да се плащат пенсията на военни, полицаи и тем подобни.** Защо сега правителството иска да вземе и малкото събрани в сметката ни пари и да ги даде на някой, който внася и левче там.

Протестиращ

Коментар

Няколко думи повече и НЯКОЛКО МИЛИОНА ЛЕВА ПО-МАЛКО

СНИМКА БОБИ ТОШЕВ

pari.bg Топ 3

1 Под натиска на синдикатите правителството обяви намерението си да национализира професионалните пенсионни фондове. Така е на път, вместо да разреши един проблем, да създаде няколко нови.

2 Кадрите с луксозните имена на родните богаташи, прилежно заснети от данъчните, ще свършат работа. Ако не за друго, поне за подготовка на луксозен фотоалбум. За друго не стават.

3 Повече пазар в Европа, повече демокрация в Турция - пръснелият единият на южния ни съсед към ЕС е сделка, изгодна и за двете страни.

За два дни, освен че забърка невероятна каша с бъдещето на професионалните пенсионни фондове, ресорният министър Тотю Младенов бръкна директно в джоба на осигурените. Как ли? С немислени изказвания, които предизвикаха срив на фондовия пазар. Това пък пряко рефлектира върху доходността на фондовете и така директно удари осигурените в тях и намали възможностите им за по-висока пенсия.

Навсякъде по света изявения от такъв род се приемат за "вербална намеса". Това е, когато политическо лице иска да повлияе по някакъв начин на пазара. Изказванията от такъв тип са приемани за висш пилотаж в политиката. Съвсем обяснимо те имат голям отзвук и затова обикновено са много условни и по-скоро тълкувателни, а не изказани в прав текст. Какво става обаче, когато човек не познава (не ми се иска да си мисля друго) как функционират

Мирослав Иванов
miroslav.ivanov@pari.bg

”Време е вербалните упражнения на политиците да бъдат по теми, които не са толкова чувствителни, колкото пенсионната реформа

съвременните пазари и директно обявява революционни идеи, преди търговската сесия на борсата да е приключила. Елементарно е: следват хаос, паника и срив. Точно това видяхме в последните два дни.

Вчера правителството започна да смекчава тона в обясненията за механизма, по който средствата от частни фондове ще бъдат прехвърлени в държавния НОИ. Понеже вече станахме свидетели, че държавниците ни са добри в тангото и много често след заявена конкретна стъпка следват две в обратната посока, много е възможно това да се случи и сега. Да няма национализация. Ефектът от казаното обаче още дълго ще тежи. Не толкова дори директно над борсата и доходността от вложенията там. Фактът, че държавата не е наясно какво точно прави, че т.нар. пенсионна реформа е по-скоро опитно поле за финансови

експерименти, отблъсква инвеститори. Тези сериозни инвеститори, които чакаме да дойдат и да вложат милиарди в икономиката. Подобни действия не само че ги отблъскват, а буквално ги плашат. Затова няма да е чудно не само да не видим нови инвеститори, а да станем свидетели на изтегляния. Защото никой не обича да работи в неясна среда. Представители на големия бизнес вече казаха на правителството, че липсва предсказуемост.

С действията в стил "днес казвам, утре замазвам" това няма да се промени. Но е време поне вербалните упражнения да бъдат по теми, които не са толкова чувствителни. Защото е много тежък грях да твърдиш, че се грижиш за доходите на хората, а всъщност да ги понижаваш. Дори и неволно. Защото незнанието не е оправдание. Или поне не трябва да бъде. И защото политика значи и отговорност. **□**

Пари
НАЦИОНАЛЕН БИЗНЕСВСЕКИДНЕВНИК
WWW.PARI.BG
УЛ. КНЯЗ БОРИС I №161
София 1202
e-mail: office@pari.bg
информация: 4395800
Издава
Бизнес Медиа Груп АД,
част от Bonnier Business Press

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР И ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Лилия АПОСТОЛОВА
4395802
lilia.apostolova@pari.bg
МЕНИДЖЪР РЕКЛАМА
Станислава АТАНАСОВА
4395851
stanislava.atanasova@pari.bg

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП
Зам. главен редактор
Иван БЕДРОВ - 4395838
ivan.bedrov@pari.bg
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ
Филпа РАДИОНОВА - 4395866
philippa.radionova@pari.bg
Мила КИСЬОВА - 4395863
mila.kisiova@pari.bg
Дарина ЧЕРКЕЗОВА - 4395877
darina.cherkezova@pari.bg
Красимира ЯНЕВА - 4395876
krasimira.yaneva@pari.bg
Ани КОДЖАЙВАНОВА - 4395845
ani.kodzhaivanova@pari.bg

КОМПАНИИ И ПАЗАРИ
Георги АНДРЕЕВ - 4395825
georgi.andreev@pari.bg
Мирослав ИВАНОВ - 4395894
miroslav.ivanov@pari.bg
Атанас ХРИСТОВ - 4395818
atanas.hristov@pari.bg
Георги ГЕОРГИЕВ - 4395868
georgi.georgiev@pari.bg
ТЕНДЕНЦИИ
Билиана ВАЧЕВА - 4395866
biliana.vacheva@pari.bg
Рагостина МАРКОВА - 4395860
radostina.markova@pari.bg

Христо ЛАСКОВ - 4395841
hristo.laskov@pari.bg
Елена ПЕТКОВА - 4395857
elena.petkova@pari.bg
Рагослава ДИМИТРОВА - 4395823
radoslava.dimitrova@pari.bg
PARI.BG
Мария ВЕРОМИРОВА - 4395865
maria.veromirova@pari.bg
Иглика ФИЛИПОВА - 4395867
iglika.philipova@pari.bg
Елена ПУЛЧЕВА - 4395877
elina.pulcheva@pari.bg
Марина УЗУНОВА - 4395864

marina.uzunova@pari.bg
ФОТОРЕДАКТОР
Марина АНГЕЛОВА - 4395879
marina.angelova@pari.bg
ДОКУМЕНТАЦИЯ - 4395884
РЕКЛАМА - 4395872, 4395891
факс 4395826
АБОНАМЕНТ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
4395835, 43 95 836
СЧЕТОВОДСТВО - 4395815
ПЕЧАТ: Печатница София ЕООД
ISSN 0861-5608

Цитат

” Цветан Цветанов е взел 130 хил. лв. хонорар от адвокатска консултация по хармонизиране на законодателството

► **Красимир Стефанов**, директор на Националната агенция за приходите

Число на деня**5**

► служители бяха уволнени от БДЖ заради некачествения ремонт на локомотива на влака "Чайка"

Коментар**Мисия Чиновник**

Преди няколко месеца консултираха едно от министерствата как да си напише задание за обществена поръчка по европроект. Не е важно кое е министерството, защото поръчката беше за комуникационна кампания, а такива се правят навсякъде и са едни и същи. Важното е, че им написах много добро задание, от което щеше да се получи много хубава комуникационна кампания, независимо кой щеше да спечели конкурса. Всички бяха доволни. Експертите от министерството казаха, че за първи път имат толкова организирано и работещо задание, което лесно и успешно може да се изпълни. Стана ми приятно, както ми става всеки път, когато се върши работата и се виждат резултати.

Мина време и аз дори си мислех, че конкурсът се е състоял и има победител. Дори се канех да проверя кой е той, защото ми беше интересно да знам. Тогава ми се обадиха от министерството и ме помолеха за неофициална среща. Макар че отношенията ми с тях отдавна бяха финализирани, аз се съгласих. Оказа се, че конкурсът още не е обявен, въпреки че това трябваше да се случи, доколкото помня, някъде през април. Напротив. Управляващият орган е върнал заданието за преработване. И понеже изискванията на органа били много специфични, от министерството не могли да се справят без мен и решили да ме помолят за помощ като специалист по медии и реклама и

Иван Стамболов*
http://sulla.bg

” Трябва да помагате на кандидатите да печелят проекти и да привличат финансиране, а не да се чудите как да им пречите

като човек, който е писал заданието.

Какво трябваше да се направи. Първо поръчката трябваше да се раздробя на множество малки части, защото не можело един субект да спечели такава голяма поръчка. Казах им, че конкурсът очевидно ще бъде спечелен от рекламна агенция, а рекламните агенции са виждали и поголеми бюджети от техния, така че няма какво толкова да сиромасомилстват. Вдигнаха рамене, извъртяха очи нагоре и казаха второто изискване. Да се заложат строги спецификации по всички позиции и кандидатите да се ограничат единствено в техните рамки. Тоест да не казваме "предложете ни рекламна химикалка", а "предложете ни бяла пластмасова автоматична рекламна химикалка с лого в три цвята и

диаметър 4 мм". "Имате ли лого?" - попитах. "Не" - отговориха и пак вдигнаха очи нагоре.

От министерството се искаше да опише абсолютно детайлно всичко - материали, размери, конструкции, цветове и форми, а кандидатите да се състезават само с цените, които предлагат. Казах, че това е абсурд. Че това е порочно и ще провали целия конкурс. И тогава от министерството горестно споделиха: "Имаме чувството, че управляващият орган има указание да не се харчат пари и да не се печелят проекти. Затова ги правят тези неща".

Братя държавни чиновници. Данъците, които всички плащаме, са част от богатата, които сме създали с труда си. Плащаме ги, за да има заплати за вас, за да работите и с труда си да помагате на нашия труд да създава нови блага. Когато става въпрос за средства по оперативни програми, вие трябва да помагате на кандидатите да печелят проекти и да привличат финансиране, а не да се чудите как да им пречите. Това е вашата мисия! Иначе не виждам защо трябва да ви се плаща. Мога да си представя какви шансове за европейско финансиране има един честен селскостопански производител, който е далеч от философията на бюрокрацията. Никакви.

*Авторът е рекламен консултант

Приел - прегал

► Доскорошният преседател на Върховния административен съд **Константин Пенчев** (вляво) поема поста на омбудсман от **Гиньо Ганев**. Ганев символично предаде омбудсманския "жезъл" на наследника си

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

Собственици**Медиите на светло**

Издателите да излязат на светло. Това реши парламентът вчера, като прие на второ четене поправките в Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения.

Според новите изисквания всеки собственик на печатна медия трябва да огласи това от първата страница на изданието още в първия номер на всяка календарна година. Тоест на 1 януари 2011 г. читателите най-накрая ще разберат кой стои зад вестниците, които си

купуват. "Пари" обаче няма да чака началото на следващата година. Вече на първата страница на изданието се изписва името на шведската компания собственик - Bonnier Business Press.

Промените предвиждат още до 5 дни до отпечатването на изданието издателят му да подаде в Министерството на културата декларация за реалния собственик. Ако това не бъде направено в този срок, следват глоби. Те обаче не са никак високи. При пър-

во нарушение глобата е от 1000 до 2000 лв., а при повторно - от 3000 до 5000 лв.

При по-сериозно и системно неспазване на закона се предвиждат имуществените санкции, като приходите от тях ще постъпват в бюджетите на общините, където са регистрирани изданията. Интересен момент в закона е, че отговорност за наличието на информация за собствениците на вестниците и списанията ще носят и разпространителите.

СУПЕР КРЕДИТ
за малък и среден бизнес – с лихва от **8,5%**

Валентина Пенчева,
производител на рози – храсти,
„Еврогрин“ ООД, с. Михалци

Както винаги, ние подаваме ръка на малкия и среден бизнес. Нашият СУПЕР КРЕДИТ е с лихва от **8,5%** и максимален размер **до 500 000 евро** с възможност за овърграфт за първата година.

„Еврогрин“ ООД в село Михалци е една от стотиците български фирми, чиито бизнес планове и смели идеи са финансирани от Fibank.

Fibank
Първа инвестиционна банка

*bank (*2265)
www.fibank.bg

Замазването на поредния гаф

НОИ успокоява финансовите институции, че няма да продава активите на професионалните пенсионни фондове

Ден след като правителството обяви намеренията си да закрие частните професионални пенсионни фондове, от първоначалните планове остана основно хаосът. Идеята активите да бъдат прехвърлени в държавен солидарен фонд към НОИ съвсем логично произведе страх за национализация. Защото в тези фондове вносните на осигурените са по индивидуални партии, те са тяхна лична собственост и може да се наследяват. Освен това хората сами са избрали фонда, в който да се осигуряват, и са сключили договор с него.

Лавина от негативни реакции

Отказът на социалния министър Тотю Младенов, който съобщи новината след заседанието на правителството, да обясни как ще става прехвърлянето на активите, подхрани още повече тревогите около това какво всъщност се случва.

Акциите на БФБ получиха поредния си срив. Защото пенсионните фондове са най-големият институционален инвеститор у нас. Неяснотата как може да се

прехвърлят активи за близо 500 млн. лв., които са под формата на финансови инструменти, развихри въображението на финансистите и инвеститори за пагубния ефект върху цената им от подобно действие.

Политическите опоненти пък не пропуснаха да разкритикуват поредната "безумна" идея на ГЕРБ. Дори сред депутатите от управляващата партия имаше недоумение какво точно означава подобно решение. Това е прекалено драстична идея, не я одобрявам, заяви за в. "Пари" Делян Добрев от ГЕРБ, зам.-председател на икономическата комисия. От работодателските организации предупредиха, че не трябва да се вземат прибързани решения, за да не се срине доверието към пенсионната система. Прехвърлянето на активите на професионалните фондове към НОИ е безпрецедентна намеса на правителството във финансовата система с последствия, които пряко ще влияят върху стабилността на небанковия и банковия сектор, алармираха от БСК.

Спешна среща

Притеснени, ръководствата на Комисията за финансов надзор, Българската народна банка и Националната агенция за приходите се срещнаха в четвъртък с експертите на НОИ, за да научат какви са намеренията на правителството. Те са били успокоени, че няма да има осребряване или ликвидация на активи, а новият фонд към НОИ просто ще ги поеме и ще започне да ги управлява така, както досега са ги управлявали частните фондове. Това донякъде изяснява картината, но пък поставя въпроса дали държавата ще бъде по-добър стопанин на тези средства.

Пенсионните дружества, които продължават да бъдат в неведение какво ще стане със средствата, които управляват, обявиха, че са шокирани от изказвания на премиера, които са прочели в публикуваната стенограма от заседанието. Според тях Борисов е взел решение, без да познава дейността на професионалните пенсионни фондове. Вероятно подведен от синдикатите. Възможно е да не се стигне до подобна мярка, смятат

►Намерението на правителството да закрие частните професионални пенсионни лавина от негативни реакции

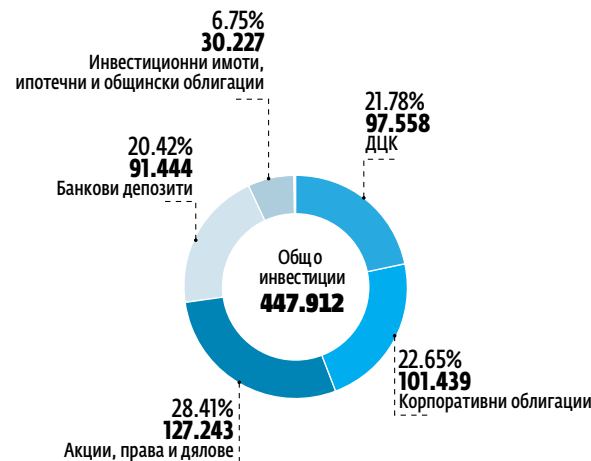
13.5%

► е натрупаната доходност от създаването им

496.8

► млн. лв. са активите на професионалните фондове към 8 октомври 2010 г.

Инвестиции на професионалните фондове към 30 юни 2010 г., в млн. лв.

немалко наблюдатели. Казаното от премиера обаче свърши своето - всички инвеститори вече имат едно наум за дясната политика на това правителство.

Мила Кисьова

Данни: КФН

НОИ: Ще управляваме активите такива, каквито са

Моделът на професионалните фондове бил сбъркан, смятат от осигурителния институт

Солидарният фонд за ранно пенсиониране, който трябва да заработи от началото на 2011 г. към НОИ, няма да осребрява или да ликвидира активите на професионалните фондове. Той просто ще бъде приемник на тези фондове, ще стъпи като титуляр на всички индивидуални партии и ще управлява активите там, където са, обясни за в. "Пари" Йосиф Милошев, шеф на правния отдел в НОИ. Това е било обявено вчера на ръководствата на КФН, БНБ и НАП, които са се срещнали с експертите на НОИ. Институциите са били силно притеснени от евенту-

ални сътресения на финансовите пазари. Безпокойство било изразено и около това как ще бъдат управлявани фондовете.

Как ще се управлява фондът

Както вече стана известно, намеренията на правителството за новия фонд "Ранно пенсиониране" да работи по подобие на Учителския фонд към НОИ. Според Кодекса за социално осигуряване активите в Учителския фонд се инвестират в ДЦК и депозити. Премиерът Бойко Борисов го посочи като много успешен. В момента в него има 100 млн. лв. повече, отколкото е необходимо за изплащане на заплатите на учителите, които вече са излезли в пенсия, заяви Йосиф Милошев. На практика не НОИ, а посредници упра-

вляват активите на Учителския фонд. По същия начин се управлява и фондът за гарантиране на вземанията на работниците при фалит на предприятие, в който вече са натрупани близо 200 млн. лв. Посредниците - предимно банки, се избират с обществена поръчка.

Депозитите няма да се прехвърлят

От НОИ са успокоили и представителите на банките, че всички депозити, в които са вложени средства от професионалните пенсионни фондове, също ще бъдат задържани там, където са направени. Няма да има прехвърляне на средства от една банка в друга, каза Милошев. Той твърди, че в първите две-три години вноските, които фонд "Ранно пенсиониране" ще съби-

ра от работодателите (12% за работниците при първа категория труд и 7% за втора категория), ще са достатъчни да посрещат пенсията на хората, които излизат от работа.

Осигурените

В момента в пенсионните фондове има разкрити партии на 232 187 души. По данните на пенсионните фондове само 7% от тях са получавали през целия 10-годишен период всички вноски без прекъсване. В останалите 93% има частично участие във фондовете.

Според НОИ е грешно да се твърди, че в случая става дума за национализация. Национализация има, когато е взето имуществото на някого от държавата, без той да е обезвъзместен, каза Милошев. Държавата

та поема задължението на даде на хората, които отговарят на условията за ранно пенсиониране, по-високи пенсии, отколкото може да очакват от професионалните фондове, твърди той. Ранната пенсия ще бъде изчислена по общите правила с превръщане на стаж (1 година труд в тежки условия на труд се брои за 3 години трудов стаж), индивидуален коефициент, среден осигурителен доход, без да се интересуваме колко средства са натрупани по партидата, обяснява Милошев.

Грешен модел

Сегашното ръководство на НОИ твърди, че през 2000 г., когато започва пенсионната реформа в България, е сгрешен моделът, по който са създадени професионал-

ни фондове. "Те не са втори стълб на пенсионната система, така както са универсалните фондове, които дават допълнителна пенсия. От професионалните фондове би трябвало да се взема заместваща пенсия, докато човекът, пенсионирал се по-рано, достигне общата възраст за пенсиониране в страната и започне да получава пари и от солидарната система. Никъде в ЕС няма професионални фондове, изградени на капиталов принцип, всички са солидарни", каза Милошев.

232

► хил. души са осигурени в професионални пенсионни фондове

Намеренията за национализация сринаха фондовата борса

Професионални инвеститори са категорични, че чуждите инвеститори няма да се върнат при подобни сигнали

Изказаните от премиера Бойко Борисов намерения за прехвърляне на натрупаните средства от професионалните пенсионни фондове в солидарен фонд към НОИ доведоха до разпродажби на Българската фондова борса. Само за две търговски сесии след изявлението страхът на инвеститорите свали водещия индекс Sofix с 4.24% до 346.39 пункта. В сряда бенч маркът се понижи с малко над 2%, а вчера заличи още 2.27% от стойността си. Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД) и Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП) веднага предупредиха, че подобни изявления ще сринат пазара, на който пенсионните фондове са най-големият институционален инвеститор и имат значителни експозиции в акции и облигации.

Много наголу

Малко преди двете организации да кажат мнението си, Sofix се срина с 4.69%, като 10 минути след отварянето на сесията стопи стойността си до 337.82 пункта. Това беше и най-силният спад на дневна база през последните две години.

Капиталовите пазари са изключително чувствителни към подобни новини и тези сигнали допълнително натискат и без това крещата борса в България, смята Стоян Тошев, председател на управителния съвет на БАУД.

Ефектът върху пазара ще е силно негативен, защото пенсионните фондове са инвеститори и във взаимните фондове, коментира Надя Неделчева, портфолио мениджър в "Карол Капитал Мениджмънт". Според нея, ако се наложи разпродажба, ефектът ще е двоен, защото пенсионните фондове имат инвестиции и в договорните фондове и ще се наложи всички да разпродават. "Само изказването на социалния министър след заседанието на правителството в сряда срина борсата с над 5%, което носи загуба и за

самите пенсионни фондове, заяви и Петко Вълков, изп. директор на "БенчМарк Асет Мениджмънт". Според него трябва да се види дали подобни идеи не противоречат на нормите в ЕС.

Сега малко ще се запълни дефицитът в НОИ, но ако до година пак нарасне, да очакваме ли идеи за национализация и на универсалните фондове, коментира Владислав Панев, председател на СД на "Статус Капитал" АД.

Неяснота за бъдещето

Освен сегашните негативи, които понася пазарът у нас, подобни идеи ще спънат и бъдещото му развитие, смятат професионалните инвеститори. По думите им чуждите инвеститори, които могат да изведат БФБ от летаргията, няма да се появят скоро заради противоречивите сигнали. Когато чуждите инвеститори чуят за национализация, ще се въздържат да инвестират на българския пазар, твърди Владислав Панев.

Подобно нещо се случи в Аржентина през 2008 г. и тогава пазарът рухна, даде пример Петко Вълков.

Атанас Христоф

фондове и да прехвърли активите им в държавен солидарен фонд преизвика

Мнения

Кретащият капиталов пазар е под още по-голям натиск

Ако се стигне до прехвърляне на активите на професионалните фондове в НОИ, отражението върху фондовата борса у нас ще е много негативно. Капиталовите пазари са изключително чувствителни към подобни новини и тези сигнали допълнително натискат и без това кретащия пазар в България. Дали договорните фондове имат ресурс да поемат нарасналото предлагане от ППФ - отговорът е "не". Взаимните фондове нямат достатъчно средства, тъй като в последните две години заради кризата активите

Стоян Тошев,
председател на УС на БАУД

Вероятността скоро да се завърнат чуждите инвеститори на фондовата ни борса става все по-малка

им намаляват. Средствата под управление се понижиха както заради преоценка надолу след понижение на цените на финансовите инструменти, така и от липсата на нови вложения.

Предложението отново е негативен сигнал към чуждите портфейлни инвеститори на българския капиталов пазар. За стратегическите борсата не е приоритет и тези сигнали са косвено негативни. Вероятността скоро да се завърнат чуждите инвеститори на БФБ става все по-малка.

Не вярвам държавата да се справи по-добре от частните фондове

Това е крачка назад в развитието на този сегмент във финансовата система. От индивидуалното осигуряване преминаваме към комунистическо. Идва от думата "common" - общо. Вместо индивидуални осигуровки на хората, които през живота си трупат капитал, който да се ползва, когато вече няма да работят, сега се отива към осигуряване, при което от един се взима, за да се даде на друг. Не си представям как ще се отнемат личните партиди с натрупани средства. По същия начин някой може да реши да ни прехвърли жилищата в комисията "Кушлев".

Емил Хърсев,
финансист

Ако НОИ пък наистина управлява толкова добре, да направи едно "НОИ Асет Мениджмънт" АД и да започне да набира пенсионни влогове

Чисто прагматично не смятам, че след като на пазар, на който всички се конкурират, частните професионални фондове не са успели да направят добра доходност, държавата ще е единствената, която ще успее. Не зная случай, в който държавата да се е показала като ловък управител, независимо какво управлява. По цял свят се е доказало, че държавата не може да управлява по-добре от частните компании. Ако НОИ пък наистина управлява толкова добре, да направи едно "НОИ Асет Мениджмънт" АД и да започне да набира пенсионни влогове.

МНОГО ИЛИ МАЛКО СА 66 ДНИ? ЗАВИСИ КАК ЩЕ ГИ ИЗЖИВЕЕТЕ.

Емоциите и приключенията оставяме на вас, ние ще се погрижим за спокойствието и сигурността.
Депозит 9,5 седмици със срок 66 дни и лихва 3%*.

*Годишен лихвен процент за депозит над 500 евро.

Информация на **0 700 1 84 84**
или на **www.unicreditbulbank.bg**

UniCredit Bulbank

Скандал провали избора на нов борд на „Топлофикация-София“

Председателят на общинския съвет Андрей Иванов знаел, че двама от предложените членове са компрометирани, но все пак ги предложил

Предложението на ГЕРБ за нови членове на борда на „Топлофикация-София“ доведе до скандал на заседанието на Столичния общински съвет в четвъртък. Предложени бяха Петър Димитров, Петър Илиев и Богдан Николов. Първият беше обвинен от опозицията в некадърност, вторият - че е извършвал финансови нарушения, а третият се оказа напълно непознат. Компрометиращи данни станаха причина за отлагане на гласуването на борда. Председателят на СОС Андрей Иванов първо обяви, че е знаел за обвиненията, но всеки бил невинен до доказване на противното. После се поправи. Знаел само за обвиненията срещу Петър Димитров. Въпреки това обаче той не бил информирал кмета Йорданка Фандъкова. Самата тя ядосана напусна заседанието и обяви, че ако обвиненията са верни, хората няма да бъдат назначени.

Объркване и оправдание

„Ако изнесените данни са верни, ще бъда категорично против тези кандидатури“, обяви след скандала кметът на София Йорданка Фандъкова. Тегърва от Столичния общински съвет ще проверяват компрометиращата информация. Ако тя се окаже вярна, Петър Илиев и Петър Димитров няма да бъдат предложени повече за

постовете.

След скандала основните въпроси бяха кой и кога е предложил компрометираните в СОС лица за постове.

„Помислете кой и защо ви е предложил тези лица. В случая става дума за нещо много просто - уреждане на обществени поръчки в бъдеще време. Предложените лица може да станат Вальо Топлото 2“, обяви Георги Кадиев.

„Не е лесно да се реши да се смени бордът на „Топлофикация-София“. Решението беше взето вчера (в сряда, бел. ред.) към 11 ч от групата на ГЕРБ. Това е политическо решение на ГЕРБ“, обяви Андрей Иванов. Той обясни, че за шефове на губещото общинско дружество е имало 7 кандидатури. Те са били намалени до трима. Той се оправда, че Петър Илиев и Петър Димитров били предложени от синдикалните лидери в тецовете. Освен с профсъюзните водачи били водени разговори с работещи и работили в „Топлофикация-София“ за това кой да влезе в борда. Кой са отпадналите четирима от седемте кандидатури, се оказа тайна. Те обаче щели да останат като варианти за членове на директорския борд. Най-вероятно ще се обсъждат и съвсем нови кандидатури.

„За съжаление може би този път се преоверихме в желанието си да сложим хо-

ра, които са професионалисти и познават „Топлофикация“, и не сме ги проверили достатъчно“, призна председателят на СОС Андрей Иванов.

Изисквания

Общинските съветници от опозицията поискаха новите предложения за шефове на дружеството да бъдат обсъждани от всички комисии в съвета, а не само от стопанската, както беше направено. Общинарите искат още кандидатите да присъстват на обсъждането на кандидатурите им в СОС и да отговарят на въпроси.

„Топлофикация-София“ е сред най-големите предприятия в държавата. То е част от държавната сигурност. Това не е процъфтяващо предприятие и тези тримата, които изберем, може би ще трябва да решат най-сложната задача в държавата - как да оздравят едно губещо дружество, без което държавата не може“, коментира председателят на групата на ДСБ в съвета Димитър Бъчваров.

„Топлофикация-София“ има около 515 млн. лв. задължения към „Булгаргаз“ и към доставчици. Несъбраните вземания са около 420 млн. лв. Затова според Георги Кадиев от БСП и Владимир Каролев от НДСВ от години дружеството е в технически фалит.

Красимира Янева

▶ Андрей Иванов призна, че кандидатурите за борга са предложени от групата на ГЕРБ в съвета

СНИМКА БОБИТОШЕВ

” Помислете кой и защо ви е предложил тези лица. В случая става дума за нещо много просто - уреждане на обществени поръчки в бъдеще време

Георги Кадиев,
общински съветник от БСП

Обвиненията

Обвинения за финансови нарушения и некадърност

Общинските съветници Георги Кадиев от БСП и Владимир Каролев от НДСВ изнесоха данни за нарушения на Петър Илиев. Те били описани в доклад на министърството на икономиката и в одит на „Булгартрансгаз“. В това дружество Илиев е бил шеф на „Техническа експлоатация“, а одитът според Кадиев е предоставен на прокуратурата.

„Петър Илиев сключва договор с някаква фирма, регистрирана в Белиз, която е офшорна зона, за доставка на украинска газова турбина. Турбината дефектира един месец след доставката и фирмата казва, че е само посредник. Няма гаранции, не са възстановени пари,“ каза Георги Кадиев. По думите му в одита били описани и финансови злоупотреби, извършени от Илиев, за 120 000 лв.

„Илиев се е явявал на конкурс през 2005 г. за изпълнителен директор на „Топлофикация-София“ и е

бил най-зле представил се от всички. Тук има хора от ГЕРБ, които по онова време са били общински съветници от други политически групи, не помнят ли какво се е случвало“, пита Георги Кадиев. Той обяви още, че Петър Илиев е бил заместник на Вальо Топлото, който беше осъден. Оказа се обаче, че е бил заместник на наследника на Топлото Георги Рогачев.

„Петър Димитров беше директор на „Топлофикация-Изток“ и когато имаше газова криза през януари 2009 г., тази централа беше единствената, която не можа да се справи с преминаването на мазут“, каза Кадиев.

Андрей Иванов обаче разказа друга версия. Димитров бил започнал отрано да подгръва мазута. Шефовете на дружеството обаче му наредили да спре. Така се стигнало до забавяне на топлоподаването към абонатите.

” Ако изнесените данни са верни, ще бъда категорично против тези кандидатури

Йорданка Фандъкова,
кмет на София

Земеделците също се ГОТВЯТ да яхнат протестната ВЪЛНА

Зърнопроизводителите заплашват с национални протести на 1 ноември заради неизпълнени ангажименти на правителството към тях

И Националната асоциация на зърнопроизводителите (НАЗ) се записа в списъка на заплашващите с протести. От асоциацията обявиха, че ще започнат протести в цялата страна, ако до края на месеца не получат ясен отговор от правителството защо не изпълнява договорките от меморандума, подписан през юни тази година.

Зърнопроизводителите се опасяват, че няма да си получат евросубсидиите през декември, както е записано в меморандума. Също така тревогите им са, че ще загубят и данъчните си облекчения за гориво. "Правителството не е направило нищо по 90% от договорките в меморандума и това изчерпва кредита на доверие, който им отпускахме досега", каза председателят на сдружението Радослав Христов.

Евросубсидиите ще закъснеят

От асоциацията твърдят, че не знаят кога Министерството на земеделието и храните (МЗХ) ще започне да изплаща европейските директни плащания. Тази година те ще бъдат по 17.20 лв. на декар. В меморандума е записано, че плащани-

► Зърнопроизводителите твърдят, че следващата селскостопанска година се очертава да бъде лоша, защото есенната сеитба закъснява. "Това, че тази година беше добра, не е причина да ни ощетяват и да бавят плащанията", казват от НАЗ

СНИМКА BLOOMBERG

ята трябва да станат през декември т.г. Те обаче са обвързани с изготвянето на новата ортофотокарта на земеделските площи, без която ЕК няма да ги разреши. "По наша информация картата няма да бъде готова скоро, тъй като са заснети едва 30% от площите, а времето е много лошо", каза Христов.

Съгласно договореностите с ЕК ортофотокар-

тата трябва да бъде актуализирана до 31 януари 2011 г. Преди тази дата ЕК не допуска да се плащат европейски средства за субсидиране, съобщиха и Мирослав Найденов. Зърнопроизводителите обаче твърдят, че не могат да чакат, защото 70% от тях са взели кредити, гарантирани с директните плащания. А и защото им е обещано от правителството.

Още пари са под въпрос

Друго голямо опасение на земеделците е, че няма да могат да си възстановят акциза на горивото за земеделски нужди, както беше в минали години. През 2010 г. тази преференция отпадна, но взето решение те да бъдат компенсирани със 70 млн. лв., които са част от заложените в бюджета за

догодина 300 млн. лв. за национални доплащания. За да се случи това обаче, фонд "Земеделие" трябва своевременно да нотифицира данъчните облекчения за производителите. "Това също все още не е направено, а времето си минава. Оставаме с усещането, че е нарочно, за да не получим тези пари", казва Радослав Христов.

"В момента тече проце-

Пропуски Какво още не е направило правителството

► Зърнопроизводителите твърдят, че правителството не е изпълнило и групи договорки от меморандума.

► От тази година те плащат данък печалба и субсидиите също се облагат. Правителството е поело ангажимент да поиска становище от ЕК дали субсидиите може да се извадят от облагаемата сума. Това обаче не е направено.

► Няма развитие и по въпроса за прехвърлянето на средства по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР), за което са настоявали от НАЗ.

► Не са предприети мерки и за обещаното изравняване на данъчния статут на земеделските производители с този на едноличните търговци.

дура по изготвянето на нотификацията", увери обаче Мирослав Найденов. Той каза и че няма да се посегне на сумата за национални доплащания от 300 млн. лв., защото тя вече е заложена в бюджета за 2011 г.

Това обаче не успокоява зърнопроизводителите. Те подчертават, че им е омръзнало от хаоса, и настояват за ясни правила.

Ани Когжаубанова

НАП отчете рекорден ръст на оборота за последните два месеца

Агенцията обяви, че заслугата е на показните проверки

Националната агенция за приходите отчете увеличение на търговските обороти в страната през август и септември. За двата месеца декларираната данъчна основа се е увеличила с над 1.818 млрд. лв. в сравнение със същия период на 2009 г., сочат данните за подадените декларации от фирми.

Самооценка

Със 752 млн. лв. са се увеличили оборотите в страната през септември 2010 г. и с над 1 млрд. лв. през август. Данъчната основа на облагаемите с ДДС

доставки през септември е в размер на 14.530 млрд. лв. От НАП смятат, че тези резултати се дължат на засилените проверки срещу търговци през последните месеци. След акциите през летните месеци от НАП отчетоха, че на светло са излезли над 4.5 млн. лв. оборот. В момента продължават и кампаниите по проверки и ревизии на собствениците на наблюдаваните по Черноморието заведения, както и на застрахователни агенти, футболни съдии, търговци на благородни метали, зърно, стари коли и др., съобщиха данъчните.

И още

От агенцията обявиха, че имат успехи с работата на

специално създаденото звено за борба с ДДС измамите в НАП. По думите на изпълнителния директор на НАП Красимир Стефанов съвместно с МВР, ДАНС и прокуратурата са предотвратили изтичането на ДДС в размер на над 1 млрд. лв.

Пламен Димитров

752

► млн. лв. е увеличението в оборотите в страната през септември 2010 г. спрямо същия месец на миналата година

Пари

Строител

2 ноември 2010 г., 9.30 ч
хотел "Арена ди Сердика", зала "Арена"

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ
СТРОИТЕЛСТВО И НЕДВИЖИМИ ИМОТИ

- Започна ли размразяването на проектите за офиси и търговски центрове
- Цените на имотите – накъде след 2 години криза
- Предизвикателства пред строителните компании в усвояване на еврофондовете

С подкрепата на:

Медийни партньори:

За повече информация и регистрация: тел. 02/4395848, 4395 850 <http://events.pari.bg> | events@pari.bg

Фалшивата децентрализация

Или защо общините няма да се възползват от правото си да увеличават данъците в предизборна година

Шумно рекламираната от правителството финансова децентрализация на местните власти се изчерпва само с възможността на общините да определят размера на новия туристически данък. Толкова. Страшните заглавия за драстично увеличение на данъците върху недвижими имоти и автомобили просто няма да се слушат. Поне не и сега.

Властта и народът
Местните власти поискаха финансова децентрализация, но единственото, което ще получат за следващата бюджетна година, е правото да определят нов данък за туристическия бизнес. И при това още на етап обсъждане идеята спечели противници сред хотелиерите, показва допитване на в. „Пари“. В проектозакона за местните данъци и такси държавните финансисти заложиха и по-високи данъци за недвижимите имоти и леките автомобили, за да може общините да увеличат приходите си. Гражданите пък се възмутиха от новия 130-процентен данък „лукс“, който може да бъде начислен дори и на тяхното съвсем обикновено жилище, ако данъчната му оценка е над средната за общината.

Въпросът отгук нататък е - като се има предвид, че следващата година е предизборна, а бизнесът и

всеки отделен гражданин са чувствителни на тема данъци, дали общините ще са склонни да се възползват максимално от обещаващите им правомощия?

В търсене на златото и златната среда
До края на януари общинските съвети трябва по закон да определят размерите на данъка върху недвижимите имоти, данъка при придобиване на имущество и новия туристически данък. Ако не спазят този срок, през 2011 ще се прилагат действащите към края на 2010 г. правила. Лично решение или просто забавяне на процедурите може да доведе до запазване на данъците или минималната им промяна. Целта - всички да са доволни.

Кметът на София Йорданка Фандъкова вече обяви, че през следващата година данъците в столицата няма да бъдат променени, а за да се осигурят по-добри приходи, ще се акцентира върху контрола на събираемостта. „Рано е да се каже какви ще бъдат данъците догодина. Предпочитаме да изчакаме гласуването на държавния бюджет. Всичко зависи и от това каква политика ще преценим да водим - протекционистична или да се възползваме максимално от закона“, коментира за в. „Пари“ кметът на Шабла Красимир Кръстев.

Новите данъци

ЗА ИМОТИТЕ

изчислява се върху данъчната оценка на имота

От 0.1 до 4.5 промила върху данъчната оценка на недвижимия имот

За имоти с данъчна оценка над средната за съответната община данъкът се увеличава с 30%

От Министерството на финансите прогнозируют по-добри приходи за местните власти благодарение именно на новия туристически данък. Общинарите обаче ще могат да избират размера му при зададени долен и горен праг. По това ще си проличи и коя община държи на туристическия бизнес и коя ще го експлоатира максимално с риск да го провали. Тази опция е добър повод и за засилване на лобизма и корупцията

на местно ниво. И не на последно място - за засилване на сивия сектор, а не за увеличаване на събираемостта, казват хотелиерите.

Добри намерения и лоши резултати

Към момента общинарите са по-скоро доволни от това, че се правят промени в законодателството, които да им гарантират по-висока събираемост. С въвеждането на 30% допълнителен данък за имотите с данъчна оценка

ЗА ХОТЕЛИЕРИТЕ

изчислява се според броя легла, без значение дали са заети от туристи или не

1 - от 10 до 20 лв. върху броя на леглата в обекта

2 - от 10 до 40 лв. върху броя на леглата в обекта

3 - от 20 до 60 лв. върху броя на леглата в обекта

4 - от 30 до 100 лв. върху броя на леглата в обекта

5 - от 40 до 120 лв. върху броя на леглата в обекта

над средната в общината обаче ефектът може да се окаже и негативен. Един и същ имот например ще бъде облаган по различен начин в различни общини и всичко ще зависи от това какъв е типът на преобладаващите жилища - по-луксозни или с по-семпло изпълнение, което ще повлияе и на средната данъчна оценка.

Всъщност все още има възможности идеите на финансистите да бъдат преработени. Законопроектът за

местните данъци и такси трябва да бъде внесен в Народното събрание до две седмици, а след това всички заинтересовани страни - да се приеме или отхвърли някоя идея, може да се опитат да повлияят. Ако не, да се надяват, че местните власти ще предпочетат да имат по-добър имидж сред избирателите и ще определят данъците си разумно въпреки неразумните законови разпоредби.

Дарина Черкезова

Туристическият данък ще удари по-слабо заетите хотели

За разлика от туристическата такса данъкът не зависи от броя на нощувките

Ако се стигне до въвеждане на туристически данък, цените на нощувките ще се увеличат, за да може хотелиерите да компенсират по-високите си разходи. Това коментираха за в. „Пари“ представители на хотелиерския бизнес. Те смятат, че данъкът ще е непосилен за обектите, които имат ниска заетост, тъй като те ще бъдат принудени да плащат за празни легла, а не на база реално нощували туристи, както е при туристическата такса.

Някои все пак ще спечелят

От столичния петзвезден хотел „Арена ди Сердика“ са платили над 10 хил. лв. туристически такси от на-

► Туристическият данък ще увеличи цените на нощувките, казват хотелиери

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

чалото на годината, защото имат висока заетост. Дори и данъкът да бъде определен в максималния си размер от

120 лв., хотелът разполага със 70 легла и собствениците му общо ще платят по-малко - 8500 лв. „Нашата заетост е

сравнително висока - около 65%, и затова за нас ще е по-изгодно да плащаме новия данък, а не туристическа

такса. Ако има данък, дори ще оцетим държавата“, коментира за в. „Пари“ Петрана Грахльова, директор

„Маркетинг и продажби“ FPI Hotels&Resorts.

Има ли логика

„Въвеждането на нов данък за туризма наред с промените на ДДС през 2011 г. ще бъде фатално за голяма част от туристическия бизнес, който е един от най-важните за българската икономика в момента“, коментира Сийка Кацарова, главен секретар на Българския съюз по балнеология и SPA туризъм. Тя казва, че в Германия например няма туристически данъци, а само туристическа такса.

Според нея не е предвидено, че все пак голяма част от хотелите в България имат сезонна заетост и са отворени само по 3-4 месеца през лятото или през зимата. Въпреки това и те ще трябва да плащат годишен, а не сезонен данък за легловата си база.

Дарина Черкезова

ИЗАЦИЯ

ЗА ЛЕКИТЕ АВТОМОБИЛИ

изчислява се според мощността на двигателя, коригиран с коефициент в зависимост от годината на производство

1. до 37 kW включително - от 0.34 до 1.02 лв. за 1 kW
2. над 37 kW до 55 kW включително - от 0.40 до 1.20 лв. за 1 kW
3. над 55 kW до 74 kW включително - от 0.54 до 1.62 лв. за 1 kW
4. над 74 kW до 110 kW включително - от 1.10 до 3.30 лв. за 1 kW
5. над 110 kW - от 1.23 до 3.69 лв. за 1 kW
6. над 149 kW - от 3.30 до 7.38 лв. за 1 kW

Графика: Гриша Струнджев

В по-голямата си част идеите са добри

Подкрепям идеята за въвеждане на туристически данък на мястото на туристическата такса. Така общините ще може не само да увеличат приходите си, но и да планират постъпленията си по-добре. Ако има данък, общините няма да „преследват“ хотелиерите дали заявяват пълния размер на реализираните нощувки. По отношение на данък „лукс“ - в нашата община няма много луксозни имоти, така че едва ли ще имаме по-високи приходи от него. Все пак съм

Красимир Кръстев,
кмет на Шабла

„Ако има данък, общините няма да „преследват“ хотелиерите“

съгласен, че е добре да се прецени методиката, за да не се допуска изкривяване при отчитането на този данък. В по-голямата си част идеите са добри и оценката ми е положителна.

Едва ли ще увеличим данъците догодина

Увеличаването на местните данъци и такси се прави с цел да се увеличат приходите на общините. Това, че ние ще имаме възможност, обаче не означава, че ще се възползваме от нея, тъй като в крайна сметка това ще удари данъкоплатците. Тепърва ще обсъждаме как точно е най-добре да подходим. Добрата новина е, че получихме подкрепа за исканията ни за допълнителни 50 млн. лв. за общините в бюджет 2011 от страна на министъра на регионалното развитие и благоустройството и

Златко Живков,
зам.-председател на Националното сдружение на общините в Република България и кмет на Монтана

„Единствената реална възможност за устойчиво развитие на общините са оперативните програми“

членовете на Комисията по регионална политика и местно самоуправление. Оттук нататък трябва да спечелим повече разбиране между първо и второ четене на закона.

Парламентът прие новите данъци за офшорките, туризма и горивата

Депутатите гласуваха и облекчение за доставките на зъбни протези, ако са от зъболекари

Депутатите приеха на първо четене промените в трите данъчни закона на правителството, които въвеждат данък за офшорните зони, единна преференциална ставка на ДДС в туризма и увеличаване на акциза на горивата. При обявяването си в началото на септември промените предизвикаха остри реакции от различни страни.

Туризмът и зъбите

С промените ДДС в туризма ще стане 9%. Досега той беше 7% за организирани и 20% за самостоятелните пътувания. Идеята на финансовото министерство предизвика оплаквания в бранша. Туристическите компании обявиха, че новата ставка ще доведе до фалити. Според икономистите обаче изобщо не трябва да има преферен-

► България е поела ангажимента да се достигне минималният акциз за ЕС не по-късно от 1 януари 2013 г.

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

ции в сектора, защото това ще доведе до искания за по-нисък ДДС и в други браншове. Туристическите агенции се оплакаха и от плановете данъкът да бъде променен от 1 април, тъй като вече са си планирали летния сезон.

Преди гласуването от Синята коалиция предложиха то да бъде отложено и заради кризата ставката да стане 7%, както и да бъде включена преференциална ставка за лекарствата. Другият приоритет се оказаха зъбните протези. Според промените в закона доставката на зъбни протези ще е освободена от ДДС, но само ако се прави от зъболекари и зъботехници.

Чисто нов

Депутатите одобриха и въвеждането на данък за офшорките, който ще бъде в размер 10%. Ще бъдат облагани сумите, които чуждестранните физически лица, установени в

офшорни зони, получават от България. Управляващите твърдят, че по този начин ще се противодейства на данъчните измами и прането на пари, но експертите не са убедени, че данъкът ще има такъв успех.

Заради Европа

Увеличението на акцизите на горивата ще бъде с 25 лв. за 1000 л бензин и 15 лв. за дизела. Обяснението на управляващите е, че достигането на минималните прагове в Европейския съюз трябва да стане до 2013 г.

ДПС се обяви против, защото според депутата Алиосман Имамов това са „социални горива“. Очакванията са, че заради новия акциз бензинът ще поскъпне с 3 ст. от 1 януари. Правителството пък е изчислило, че за сметка на това приходите в бюджета ще се увеличат с 23 млн. лв.

Филипа Рагунонова

9%

е новата единна ставка на ДДС в туризма

25

лв. е увеличението на акциза за 1000 л бензин, а за дизела е 15 лв.

10%

е новият данък, с който ще бъдат облагани офшорките

Пари

РЕГИОНАЛНА БИЗНЕС КОНФЕРЕНЦИЯ „ГЕПАРД“ 2010

\$АКТИВ

КЛАСАЦИЯ НА НАЙ-ДИНАМИЧНО РАЗВИВАЩИТЕ СЕ КОМПАНИИ ВАРНА, ДОБРИЧ, СИЛИСТРА, РАЗГРАД, ТЪРГОВИЩЕ, ШУМЕН, СЛИВЕН, ЯМБОЛ, БУРГАС

ТЕМИ:

- МЕЖДУФИРМЕНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ И ЗАБАВЯНЕ НА ПЛАЩАНИЯ
- ФИНАНСИРАНЕ НА БИЗНЕСА

ДАТА:
28.10.2010 Г.

ЧАС:
10.00

МЯСТО:
ВАРНА, „ГРАНД ХОТЕЛ ДИМЯТ“, ЗАЛА „РУБИН“

За информация и регистрация: тел. 02/ 4395 848, 02/ 4395 850 events@pari.bg http://events.pari.bg

С подкрепата на:

Медийни партньори:

Русия набира 59 млрд. USD от приватизация

С приходите от продажбата на дялове в 900 компании страната ще свива дефицита си

Русия планира да пусне в действие най-мащабния си приватизиционен план от десетилетие насам. През следващите 5 години страната ще продаде част от дяловете си на обща стойност 59 млрд. USD във водещи държавни компании като "Роснефт" и "Руски железници". Постъпленията трябва да свият бюджетния дефицит, достигнал 5.9% от БВП през 2009 г., и да стабилизира икономическия ръст на страната две години преди следващите президентски избори.

Предложение

Планът предвижда държавата да продаде дялове в общо 900 компании. Сред най-апетитните продажби са 15% в петролния гигант "Роснефт", което би намалило държавното участие до 60%. При пазарна капитализация от 72.4 млрд. USD постъпленията от продажбата ще достигнат 11 млрд. USD. Кремъл предвижда и намаляване на сегашната си собственост в най-големия руски кредитор "Сбербанк" от 60.3% до контролен пакет. Разделяне с 25% от държавния железопътен монополист "Руски железници", почти

8% от "Русхидро" и 50% от най-големия морски превозвач "Совкомфлот" също фигурира в плана за приватизация. Русия ще намали и собствеността си в националния авиационен превозвач "Аерофлот" от 51.2% до контролен пакет.

До края на 2010 г. руското правителство ще се опита да пласира и 10% от дела

си във втория по големина кредитор в страната VTB Group. Не се изключва и възможността през следващите две години държавният контрол да намалее съответно с още 10 и 10-15%, обяви първият вицепремиер Игор Шувалов. Кремъл остава отворен за преговори за намаляване на контролния си пакет в компанията от сегашните

85.5 до под 50%, допълни Шувалов.

Все още под контрол

Неприятната изненада за инвеститорите беше изключването от приватизиционния план на петролния монополист "Транснефт". Гигантът беше включен в първоначалното предложение, изнесено от

Одобрение Собянин е новият кмет на Москва

Градският съвет на Москва одобри предложението от руския президент Дмитрий Медведев Сергей Собянин за кмет на столичния град.

Новият кмет на руската столица даде три важни обещания на москвичани - да се бори с корупцията, да реши проблема с постоянните задръствания и да не пипа социалните привилегии.

В края на септември президентът уволни кмета ветеран Юрий Лужков, който заемаше поста в продължение на 18 години.

Собянин беше началник на канцеларията на Владимир Путин от 2005 г., когато Путин беше президент.

Това кара анализаторите да смятат, че с назначаването му за столичен градоначалник управляващият тандем Путин - Медведев укрепва своето влияние в многомилионния град. От 2008 г. Собянин е вицепремиер, ръководител на апарата на правителството и на практика дясна ръка на Путин в управлението.

Повечето политолози прогнозираха бързо кариерно развитие на Собянин на новия му пост, като очакват да стигне дори до президентското кресло.

С приходите от приватизация правителството на Владимир Путин планира да свие бюджетния дефицит до 3.6% през тази година

СНИМКИ BLOOMBERG

руското финансово министерство през юли. Не се потвърждава и готовността за разделяне с дял от петролния производител "Зарубежнефт", изразена преди дни от финансовия министър Алексей Кудрин.

Цели

С приходите от приватизиционния пакет Русия

планира да свие бюджетния си дефицит с 1.7 до 3.6% през тази година. Миналата година финансовото състояние на страната излезе на червено за първи път от десетилетие насам с дефицит от 5.9%. По изчисленията на премиера Владимир Путин балансирането на държавните сметки ще стане до 2015 г. □

Трише не одобри бюджетните правила в еврозоната

Споразумението между Франция и Германия продължава да търпи критики от президента на ЕЦБ

Преговорите за реформиране на еврозоната се върнаха стъпка назад, след като президентът на Европейската централна банка Жан-Клод Трише се обяви против направените предложения. Трише е изразил възмущения срещу постигнатото преди дни споразумение между европейските финансови министри.

Споразумение

По време на срещата си в Люксембург лидерите се разбраха да въведат "квази-автоматичен" наказателен режим за страните, превишили допустимия бюджетен дефицит от 3%. Според него нарушителите ще имат 6-месечен период да коригират дупката в бюджета, след което ще последва глоба на стойност 0.2% от БВП. Размерът на глобата ще бъде подложен на допълнително обсъждане. Споразумението стана възможно, след

като Германия и Франция постигнаха консенсус дни по-рано. Германия настояваше за изцяло автоматична глоба, но в крайна сметка се примири с половингодишен гратисен период. Заключението на министрите ще бъдат представени на лидерите на ЕС на срещата им следващата седмица. Трише обаче е настоял в доклада на финансовите министри до правителствените ръководители на страните от ЕС да бъде включено изречението: "Президентът на ЕЦБ не подкрепя всички предложения в този доклад".

Критика

Веднага след решението реформата беше разкритикувана от главния икономист на ЕЦБ Юрген Старк. Според него предстои да се установи дали промените са толкова революционни, колкото изисква ЕС. Европейският парламент пък обвини Париж и Берлин, че налагат волята си над останалите членки на еврозоната. Възмущенията на привържениците на строгата бюджетна дисциплина Жан-Клод Трише произлизат от смекчения тон на реформата. □

Инвеститорите в имоти промениха курса от Лондон към Варшава

Продажбите на търговски площи в Полша са скочили четири пъти през първите девет месеца на годината

Инвеститорите в недвижими имоти промениха курса от Лондон, Париж и Берлин към Варшава. Връщането на доверието в страната увеличи четири пъти продажбите на търговски площи в страната през първите девет месеца на годината в сравнение с година по-рано и достигнаха 1.45 млрд. EUR. Страната е единствената, която успя да избегне рецесията през миналата година. По време на кризата инвеститорите избягваха страните от бившия съветски блок, сред които и Полша, поставяйки ги в категорията "по-рискови дестинации". Това неизменно доведе до спад на цените на имотите в Полша, но мащабът му беше по-близък до този в западноевропейските градове, отколкото до Източна Европа. Именно това насърчи инвеститорите да се

Първокласните офис имоти във Варшава са възстановили 10% от цените си от началото на годината

завърнат в страната.

Първокласни офиси

През миналата година първокласните офис имоти във Варшава поевтиняха с 25-30% в сравнение с нивата от средата на 2007 г. Но през тази година успяха да възстановят 10% от цената си. За сравнение в някои части на централен Лондон офисите стопаха 50% до август миналата година. А оттогава досега си

върнаха 22% от загубите.

Кой гвижи пазара

Според инвеститорите Полша вече се държи повече като ключов пазар, отколкото като несигурна страна от Източна Европа, както беше доскоро. Чуждестранните инвеститори са основният двигател на полския имотен пазар, след като на местните пенсионни фондове им беше забранено да инвестират в покупки на имоти, а

останалите институционални инвеститори не разполагаха с достатъчно средства за придобиване на големи офис комплекси и молове. В резултат продажбите паднаха до 770 млн. EUR през миналата година от над 5 млрд. EUR през 2006 г.

Икономически ръст

Положителни сигнали идват и от очакванията на Европейската комисия за развитието на полската икономика. Според нея БВП на страната може да удвои ръста си през тази година до 3.4%, или близо два пъти повече от средното за еврозоната. От 2003 г. насам страната отчита среден годишен ръст от 4.6%. Потребителските разходи през второто тримесечие на т.г. също нараснаха с 3%.

Последният месец

Въпреки всички тези положителни сигнали все още има притеснения за риска от придобиване на твърде много недвижимости в Полша. Според анализатори приемането на еврото ще бъде истинският тест за полския пазар и неговата стабилност. □

Резултат Ръст в производството на "Алкомет"

"Алкомет" е реализирало над 35 хил. т продукция за близо 166 мил. лв. в края на деветмесечieto на 2010 г., което е с 39% повече спрямо същия период на 2009 г.

Това съобщи компанията чрез сайта на Българската фондова борса. В изпълнение на публикуваните инвестиционни намерения компанията е финализирала сделка на стойност 7.5 млн. EUR с италианската фирма MINO S.p.A. С реализацията на инвестицията се цели повишаване производителността на фоли-

еви продукти, снижаване на тяхната себестойност, повишаване качеството на произвежданата продукция и подобряване на позициите на компанията на европейския пазар, обясняват от компанията. Вчера през БФБ преминаха 700 акции на "Алкомет", като цената им поскъпна с 0.26% до 3.82 лв.

КОМПАНИИ И ПАЗАРИ

Интересът към рисковите взаимни фондове се връща

Атрактивността на развиващите се пазари кара колективните инвестиционни схеми да насочват инвестициите си навън

Управляващите дружества започват да предлагат все повече дялове на рискови договорни фондове. Това показва тенденцията в издаваните от Комисията за финансов надзор разрешителни за управление на колективни инвестиционни схеми. За последните два месеца не е издаден нито един лиценз на балансиран или консервативен взаимен фонд, а за сметка на това на пазара се появили две схеми с умерен до високорисков профил. Мениджъри в управляващите дружества обясняват тенденцията с връщане на апетита към риск на инвеститорите и запълване на тази празна ниша на българския пазар.

Проспекти

Последното разрешение от надзора е за УД "Елана Фонд Мениджмънт" АД, което вече може да управлява договорен фонд "Елана Глобален Фонд Акции". Колективната схема ще влага средства основно в ликвидни финансови инструменти на чуждестран-

ни дружества.

В края на август регулаторът даде зелена светлина и на УД "Адамант Кепитъл Мениджмънт" ЕАД да предложи на клиентите си договорния фонд "ЕйСи-Ем Опортюнити". И двата фонда са с умерен до висок рисков профил.

"В световен мащаб се вижда, че апетитът към риск се връща, защото и борсите достигнаха годишни върхове", обяснява появата на новите рискови схеми Петко Вълков, изпълнителен директор на "БенчМарк Асет Мениджмънт". Според Владислав Панев, председател на СД на "Статус Капитал" АД, появата на новите фондове се дължи на факта, че управляващите дружества се стремят да запълнят една свободна пазарна ниша.

Не всички фонд мениджъри обаче са убедени, че интересът към рисковите фондове е толкова голям.

"Едно е да има предлагане на рискови фондове, друго е да има постъпване в тях", коментира Надя

Неделчева, портфолио мениджър в "Карол Капитал Мениджмънт". По думите й тази тенденция по-скоро е начин да се намери пресечната точка между търсене и предлагане.

Фокус

Представители на взаимните фондове са категорични, че заради атрактивността и по-доброто представяне на чуждите пазари колективните схеми предпочитат да фокусират инвестициите си извън България. "Има интерес от инвеститорите към развиващите се пазари заради по-високата ликвидност и доходност", твърди Владислав Панев. По думите на Петко Вълков интересът към чуждите борси е по-голям, защото те се развиват добре за разлика от българския пазар. "Има достатъчно регионални пазари, които предлагат възможност за растеж", добави Надя Неделчева. Според нея с голям потенциал са и борсите в Азия. "По-логично е да се търсят нови и развиващи се па-

зари", твърди Владислав Панев. По думите му на това се дължи липсата на увереност в развитите икономики, които са силно задължени.

Последните коментари около българските професионални пенсионни фондове и ефекта върху пазара само затвърждават тенденцията голяма част от инвестициите на взаимните фондове да се изнасят извън България.

Атанас Христов

Написаното не е препоръка за вземане на инвестиционно решение.

Търсят се нови възможности

Едно е да има предлагане на рискови фондове, друго е да има постъпления в тях. Това по-скоро е начин да се намери пресечната точка между търсене и предлагане. От една страна, инвеститорите искат да се възползват от потенциала за растеж на фондовите борси. От друга страна, управляващите дружества търсят начин да се възползват от атрактивността на регионалните пазари. И не само на тях, а и на борси например в Азия. Има достатъчно регионални пазари, които предлагат възможност за растеж. Според мен именно търсенето на атрактив-

Надя Неделчева,
портфолио мениджър в "Карол
Капитал Мениджмънт"

Управляващите дружества търсят начин да се възползват от атрактивността на регионалните пазари

ни възможности води до появата на новите взаимни фондове.

Връща се апетитът към риск

В световен мащаб се вижда, че апетитът към риск се връща, защото и борсите достигнаха годишни върхове. Взаимните фондове по света се развиват в различни посоки, като някъде има прилив на капитал, на други места има отлив.

Има и интерес към чуждите борси, тъй като повечето пазари се развиват много добре за разлика от българския. Турският е може би един от най-добрите вървящите, в Русия също има интересни възможности за инвестиране. Пазарът в Румъния също върви сравнително добре. Най-голям интерес обаче има към развитите пазари,

Петко Вълков,
изпълнителен директор на "Бенч-
Марк Асет Мениджмънт"

Има и интерес към чуждите борси, тъй като повечето пазари се развиват много добре за разлика от българския

защото от началото на годината те се представят доста добре.

По-логично е да се търсят нови пазари

Появата на нови рискови взаимни фондове се дължи на факта, че управляващите дружества се стремят да запълнят една свободна пазарна ниша. Има интерес от инвеститорите към развиващите се пазари заради по-високата ликвидност и доходност. Сега се вижда, че има и друга причина интересът към чуждите пазари да е по-голям, отколкото към българската борса. По-удачно е да се инвестира в развиващите се страни, но всеки сам може да си прецени. Дори валутната война показва, че европейските икономики и американската не вдъхват увереност и стабилност, защото са силно задължени, особено щат-

Владислав Панев,
председател на СД на "Статус
Капитал" АД

Валутната война показва, че европейските икономики и американската не вдъхват увереност

ската икономика. По-логично е да се търсят нови и развиващи се пазари.

Пазарът на ядки се ориентира към най-евтиното

Въпреки това повишението на цените на борсите ще оскъпи продукцията и в България

Фъстъците и слънчогледовите семки са най-продаваните ядки на българския пазар. Те са и най-евтини. Общият им пазарен дял от всички продажби на ядки се равнява на над 75%, показват данните на маркетинговата компания "Нилсън". Според проучванията ядките са най-бързоразвиващите се продукти в сегмента на солените стоки. По данни на "Нилсън" през 2009 г. в България са продадени над 11 780 тона ядки.

От скъпите към евтините

"Продажбите на скъпи ядки намаляват, а на евтини се увеличават", обясни Атанас Хътов, търговски директор в "Гривас". Той коментира, че в първите месеци на годината е имало около 15% спад в продажбите на дребно на ядки. По думите му този спад вече се компенсира, основно обаче от продажбите на по-евтините продукти - фъстъците и семките. Така продажбите на фъстъци и слънчогледови семки са се увеличили с 10% от началото на годината. При шамфъстъка, лешниците и бадемите обаче ситуацията е друга. Продажбите при тях са намалели съответно с 30, 20 и 10% спрямо миналата година.

Този път китайското е скъпо

Въпреки че покупателната способност на населението намаля и по-ниските цени са магнит при решението за покупка, при ядките цените няма да бъдат намалени. Дори се очаква ръст. "В последните месеци цените на ядките на международ-

се отрази на цените у нас", каза търговският директор на "Гривас". Според него в сегашната ситуация няма как да се предлагат ниски цени. Хътов обясни, че около 90% от суровините са вносни с изключение на слънчогледовите семки. "Ако някой продава на ниски цени, това е дъмпингова политика за привличане на клиенти и пазарен дял", коментира той.

Господарите на фъстъците

Три са основните конкуренти на пазара на ядки в България. Източници на вестника коментираха, че на първите три места се класират производителите "Гривас", "Пенелопа" и "Интерснак България", който произвежда ядките "Чипи". Разпределението беше потвърдено и от маркетингови компании, които правят пазарните проучвания. Следващите три места се разпределят между по-малките компании "Детелина", "Кронос" и "Керпи".

Първите места се заемат от тези компании, защото имат национална дистрибуция и обхващат магазинната мрежа в цялата страна. По-малките компании работят на малък пазар и губят от позициите си, обясниха от маркетинговите компании. "По-малките компании са по-потърпевши от кризата", обясни Атанас Хътов. А по думите на Христо Попов, управляващ директор на "Интерснак България", конкуренцията в момента отсява най-качествените и ефективни компании. Прогнозата му е, че някои от по-малките играчи на пазара може да отпаднат от

сцената или да станат част от по-голяма компания, за да оцелеят.

Чуждите инвестиции на този пазар

От две години на пазара на ядки в България оперират две чужди компании. Едната е PepsiCo, която купи "Пенелопа", а другата е "Интерснак". Това неминуемо се отрази на работата на фирмите производители. Според производителите появата на нови играчи е изсветлило бранша. "Сега на пазара има по-голяма конкуренция. Преди секторът беше сив", обясни Хътов. По думите му с навлизането на чуждите компании, които произвеждат ядки, нелегалните продажби са намалели. Хътов обясни, че преди големите компании са се справяли много трудно с малките производители, които при продажбите на едро не са издавали фактури. "Вече имаме правилния вид конкуренция - с маркетингови модели, рекламни кампании. Нещата са по правилата на играта - това е правилният начин за водене на битка", коментира той.

Производителите се надяват годината да приключи с продажби, които са на нивата от 2009 г. Според някои от тях, ако това се случи, годината може да се определи като добра. Директорът на "Интерснак България" коментира, че 2010 г. ще е успешна за стриктните и добри компании. По думите на Хътов продажбите от най-добрата година - 2008, няма да бъдат постигнати дори и през 2011.

Рагослава Димитрова

▶ Продажбите на скъпи ядки намаляват, а на евтини се увеличават

Интересът към българските продукти нараства

Българският потребител обръща все по-голямо внимание на качеството и здравословните свойства на храната. Доказателство за това е, че близо 80% от хората предпочитат ядките да са опаковани, защото така за дълго запазват полезните си свойства. Все повече внимание се обръща и на непрозрачните опаковки, които предпазват продуктите от образуване на вредните за организма афлатоксини. Плътните пакетчета, които не позволяват купувача да

Христо Попов,
управляващ директор на "Интерснак България"

„Годината ще завърши успешно за компаниите, които следят стриктно за контрола и качеството на продуктите си и разумно инвестират в производството“

види продукта, показват и доверието му. Нараства интересът и към изцяло българските продукти, които често са по-качествени от вносните им еквиваленти. А ядките присъстват все по-често и при приготвянето на ястия.

Годината ще завърши успешно за компаниите, които следят стриктно за контрола и качеството на продуктите си и разумно инвестират в производството и качествените опаковки.

Продажбите ще се увеличават с

Класическите ядки за българския потребител са слънчогледовите семки и фъстъците. Като цяло имаше доста сътресения на пазара на ядки, защото това не е стока от първа необходимост. Продажбите на скъпите спадат, а потреблението на евтините се увеличава. Когато крайният потребител не може да си позволи по-скъпи продукти, не се отказва от консумацията, а се насочва към по-евтините. Сега пазарният дял на големите компании се увеличава сериозно за сметка на малките.

Атанас Хътов,
търговски директор в "Гривас"

„Сега пазарният дял на големите компании се увеличава сериозно за сметка на малките“

Въпреки намалената консумация цените няма да бъдат намалени, защото с изключение на слънчогледовите семки суровините са внос, а на международните пазари цените растат.

Големите компании имат сериозни отдели, с които правят анализи. Те успяват да предвидят движението на цените на ресурсите. Осигуряват си суровини за дълъг период и успяват да предлагат сравнително постоянни цени. Това е добра предпоставка за промоции и други маркетингови стратегии. Ако

Руските инвеститори в имоти се насочват към балнеокурортите

Профилът на купувача от Русия по Черноморието: над 40 години със собствен бизнес

Районите с развита балнеология, исторически и архитектурни паметници ще влизат все повече в ползването на руските купувачи на имоти у нас. Това прогнозира Александър Романенко, световен президент на Международната федерация за недвижими имоти FIAACI и президент на корпорацията "Адвекс недвижими имоти". Според него тези райони в България имат голям потенциал, но все още са подценени от сънародниците му, чийто фокус засега е Черноморието.

В търсене на достъпност и комфорт

Според председателя на българския клон на FIAACI Антония Вирт причина за това е отчасти недостатъчният маркетинг и на други типове имоти освен морските в Русия. "Това трябва да се промени, защото след Италия и Гърция ние сме може би държавата с най-много история в Европа", посочи тя. По тази причина в началото на идната година от федерацията ще запознаят руските си колеги и с този тип забележителности у нас, след като тази есен организираха за тях информационен тур по Черноморието. От своя страна Александър Романенко определи България

„България е водеща дестинация за купувачите на имоти средна ръка от Русия

Александър Романенко

като дестинация номер едно за купувачите на имоти средна ръка от родината му, тъй като предлага едновременно достъпност и комфорт. "Черна гора и Кипър също са места, където руснаците активно присъстват на пазара на имоти. В Кипър обаче стандартът на живот е близо два пъти по-висок спрямо този в България, следователно и разходите им за престой са по-големи", посочи президентът на FIAACI.

В същото време България предлага достъп до топло и слънчево море и добри възможности за капитализация на имотите след време, особено като се има предвид ниската ценова база в момента. "За мен е важна и перспективата за влизане на страната в Шенген и еврозоната, които на практика ще й осигурят пълно членство в ЕС и ще донесат по-голяма стабилност на пазара на имоти", коментира Романенко. Негови колеги обаче са по-предпазливи за очаквания ефект от тези събития, припомняйки излъганите надежди на хиляди британци преди години собствеността им у нас рязко да поскъпне с влизането на страната в ЕС.

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Мениджъри и малки бизнесмени

Всъщност почти няма място в Европа, където руските купувачи да не са активни, посочи президентът на FIAACI. Сред предпочитаните дестинации се нареждат дори Швейцария и Лазурният бряг, но те са достъпни само за най-заможните купувачи - т.нар. нови руснаци.

В същото време по данни на руската брокерска къща ДОКИ само през 2009 г. руснаците са изхарчили 11.3 млрд. USD за покупка на жилища извън Русия,

като България отново попада сред най-популярните дестинации.

В допълнение на тези данни Александър Романенко очерта и профила на средния руски купувач у нас: човек над 40 години със собствен малък бизнес или на мениджърски пост в голяма компания. Според него този тип купувачи влагат пари в имоти у нас с перспективата през лятото те да се ползват за почивка от децата им, а през останалата част от годината - от родителите им.

Рагостина Маркова

Награда Конкурсят за "имотните Оскари" идва и в България

► За първи път годината у нас ще се проведе организиранят от FIAACI архитектурен конкурс Prix d'Excellence, по-популярен като "имотните Оскари", съобщиха от българския

клон на организацията. От пролетта тя започва да набира проекти в 13-те категории, победителите в които ще получат достъп до финалния международен конкурс през есента. За участие се допускат само проекти с разрешение за ползване, получено преди повече от година. ► Оценяваните категории обхващат почти всички сегменти от пазара на имоти - от жилищни и ваканционни, през търгов-

ски и офисни площи до градоустройствени решения и проекти за реконструкции на сгради и пространства.

► На предстоящата световна среща на FIAACI в Брюксел българската страна ще предложи в конкурса да бъде включена и специална категория за млади архитекти.

► Оценяването в Prix d'Excellence се провежда на две нива - национално и международно. На финал-

ния етап сред излъчените от всяка държава проекти се избират петте най-добри, които отиват на номинации.

► Специално международно жури избира победителя за съответната година сред тях.

► Сред победителите в конкурса от преходни години са знакови в световен план проекти като парка "Дисниленд" край Париж и култе близнаци в столицата на Малайзия Куала Лумпур.

ичават

много бавни темпове

някой предлага по-ниски цени, значи или използва дъмпинг, за да си осигури пазарен дял, или продава много големи количества. Продажбите на големи количества се постигат изключително трудно. Здравословните продукти се продават много трудно.

Пуснахме миксове от сурови ядки и сушени плодове, които отговарят на необходимата дневна дажба. Те обаче се купуват предимно от жени, които живеят в големите градове, и продажбите остават много малки. Има ниша

да се развие този пазар, но трябва време, за да се сегментира. Хората от Балканите са консуматор на класически ядки. На Запад има ядки с доста вкусове - пушени бадеми, карамелизирани бадеми и т. н. Българинът обаче все още е консервативен за новите продукти. Трудно е да се прогнозира какви тенденции на пазара на ядки се очертават. Нивата на продажби от 2008 г. няма да бъдат постигнати дори и през 2011 г. Има наченки на увеличаване на продажбите, но те са с много ниски темпове.

► Дисниленд е един от архитектурните проекти, който е печелил наградата в изданията ѝ през миналите години

СНИМКА BLOOMBERG

И "Етап Адресс" е платило облигациите си с кредит

Дружеството е взело заем от "Централна автогара"

"Етап Адресс" е изплатило първата част от главницата по разсрочения си облигационен заем чрез кредит. Това става ясно от консолидирания отчет за третото тримесечие, който компанията публикува. Според данните в него транспортната компания е получила 3 млн. EUR кредит от дъщерното си дружество "Централна автогара". Благодарение на него "Етап Адресс" е изплатило всичките си задължения към "И Еф Джи Лизинг" и 1.25 млн. лв. дълг по корпоративни облигации. Заемът е с договорена лихва от 3-месечния Юрибор и надбавка от 6%. Кредитът е с падеж през 2020 г. и ще бъде погасяван чрез прихващане на дивиденда, който автогарата изплаща.

Договор

"Етап Адресс" се договори с кредиторите си в края на май да разсрочи облигационния си заем с половин година до ноември 2011 г. Част от условията бяха да са увеличили и лихвата по заема - от 7.325 на 9% на година. Кредиторите изискаха и допълнителни

► Освен транспорт в дейностите на "Етап Адресс" близа и гобив на минерална вода под марката "Ком"

СНИМКИ БОБИ ТОШЕВ

клаузи, според които "Етап Адресс" няма да може да придобива други компании или акции или да реализира

нови инвестиционни проекти без съгласие на кредиторите. При неспазване на клаузите заемът може да

бъде обявен за предсрочно изискуем.

Заемът е обезпечен с първа по реда си ипотека. Със

средствата от облигационния заем "Етап Адресс" разработи бутилиращата компания за минерална

вода "Ком". Продажбите на водата в момента са един от основните източници за приходи. Към края на септември постъпленията от дейността на "Етап Адресс" са 8.57 млн. лв. От тях приходите от транспортна дейност са 2.8 млн. лв.

Акционери

Основен акционер в компанията е Заки Байрям, който притежава 57.5% от капитала, показва справка в Търговския регистър. Останалите акции се държат от шефката на футболния клуб "Локомотив Пловдив" Галя Топалова.

"Етап Адресс" е поредната компания от поредицата дружества, които покриват задълженията си по облигационни договори с кредит.

Мирослав Иванов

3

► млн. EUR кредит е взело "Етап Адресс" от дъщерната си компания "Централна автогара"

Смартфоните гонят 25% пазарен дял у нас

Windows Phone 7 телефоните ще се появят на пазара в мрежите на "М-Тел" и "Глобул" до седмица

Около 25% от продажбите на мобилни телефони в България се дължат на смартфоните. По брой продадени устройства обаче "умните" телефони са едва 7% от пазара. Това заяви Иван Иванов, управляващ директор на LG

Electronics за страната ни, при представянето на първия Windows Phone 7 телефон у нас - LG Optimus 7. Той ще се появи в магазинната мрежа на "М-Тел" през следващата седмица. До края на октомври се очаква новата операционна система да се продава и в магазините на "Глобул". От "Виваком" коментираха, че пазарният дебют на новото поколение мобилна операционна система на Microsoft в мрежата на

оператора ще бъде в средата на ноември.

Смартфоните са един от най-бързо развиващите се сегменти на пазара на мобилни телефони в България от началото на годината. През първото полугодие на 2010 г. и трите мобилни оператора отчитат, че продажбите им са задминали обемите от цялата минала година. Очакванията са, че тенденцията за 100% ръст в продажбите ще се запази и до края на годината.

Като причина за увеличението на смартфон пазара се сочи специалното внимание, което производителите обръщат на този сегмент, както и все по-голямото проникване на мобилен интернет у нас през последните години. Очакванията са, че до края на 2010 г. около 8% от българските потребители на мобилни телефони ще използват и интернет трафик през устройствата си. Ръстът в употребата му за последните 2 години е около 4 пъти, показват данните на ЕК.

Христо Ласков

► LG Optimus 7 е първият Windows Phone 7 в България

Недоволството срещу отказана преносимост расте

Само за 2 седмици броят на подадените жалби мина 150, КРС започна да санкционира

Броят на подадените в Комисията за регулиране на съобщенията жалби за отказана преносимост на телефонни номера расте прогресивно след въвеждането на улеснената процедура от началото на август. Това заяви за в. "Пари" председателят на телекомуникационния регулатор Веселин Божков. По думите му само за първите 2 седмици на октомври в комисията са постъпили над 150 оплаквания за отказване на преносимост. За предходните 2 седмици жалбите са били 137, а за периода от началото на август до средата на септември - малко над 70. Божков определи ръста на оплакванията като ненормален.

Губещ

Преди въвеждането на преносимостта на едно гише, при която потребителят иска преносимост само при приемащия оператор, беше трудно да се определи кой

► Председателят на КРС Веселин Божков обвини мобилните оператори за ниската успеваемост на процедурата по преносимост на номерата

от телекомите е в най-неизгодна позиция. След 6 август обаче губещият е един, заяви Божков. Той обаче отказа да назове кой телеком е загубил най-много абонати, както и да предостави точна статистика за преносимостта между операторите.

Процедура

Улеснената процедура обаче е завишила исканията за прехвърляне на номера

между телекомите. Само за последните 2 месеца и половина има подадени 27 хил. заявки за прехвърляне на мобилни номера и още 15 хил. за стационарни, коментира Божков. От тях обаче са обслужени съответно 22% и малко над 50%, което е крайно ниска успеваемост. Проблемът е, че самите оператори саботират процедурата, казва Божков.

Христо Ласков

Fitch: Българските банки са сред най-уязвимите в Източна Европа

► Рейтинговата агенция Fitch е определила негативна перспектива на 15 от 44-те банки в Източна Европа. Шест от тях са в България

Лошите кредити и разчитането на чуждестранно финансиране са риск за Балканите

Банките в България, Румъния и Унгария са най-уязвимите в Източна Европа при повторна криза според международната рейтингова агенция Fitch. Държавите са застрашени заради високото ниво на лоши вземания и слабия икономически растеж, който ограничава кредитирането.

Лоши кредити
Българските и румънските

банки не са защитени срещу "заразяване" от страна на гръцката дългова криза, пише Fitch. Агенцията е определила негативна перспектива на 15 от 44-те банки, които оценява в региона. Шест от тях са в България, а четири в Полша. Проблемни са заемите в чуждестранна валута, както и твърде голямата зависимост от финансирането на компаниите майки. В България и Румъния състоянието се влошава допълнително от факта, че някои от банките, като Alpha Bank SA и Piraeus Bank SA, са гръцки по произход. В България те

държат 1/3 пазарен дял, а в Румъния - 12% от всички кредитори. Делът на необслужените заеми ще остане висок и през 2010 г., прогнозира Fitch.

В България те са били 12.6% от всички кредити, отпуснати през юни - това е двойно повече от нивото им за същия период година по-рано. За сравнение в Унгария процентът е 7.5, а в Румъния - 11.3.

Макропоказатели
Притеснително е и нивото на бюджетен дефицит в трите страни. През следващите няколко години мерките за съкращаване

на държавните разходи ще спъват икономическия ръст в Румъния, а догодина Унгария трябва да влезе в наложения от ЕС минимален праг от 3% - нещо, което страната никога не е постигала. България също има само година да свие дефицита си от 4.8%, преди да понесе санкции от Европейския съюз.

Според Международния валутен фонд икономиките на развиващите се страни в ЕС ще нарастат средно с 3.7% тази година. България обаче ще отчете нулев ръст, прогнозира фондът.

Nokia съкращава 1800 служители

Финландската компания успя да излезе на печалба през третото тримесечие, но очаква по-слабо представяне за цялата 2010 г.

Лидерът на пазара на мобилни телефони Nokia съкращава 1800 души, след като новият изпълнителен директор Стивън Елоп предприема реструктуриране на изоставащия си бизнес със смартфони. Съкращенията ще засегнат подразделенията на компанията в целия свят.

От загуба към печалба

Финландската компания успя да излезе на чиста печалба от 529 млн. EUR през третото тримесечие, след като година по-рано беше на загуба от 559 млн. EUR.

Продажбите са нараснали с 5% до 10.2 млрд. EUR за третото тримесечие. През третото тримесечие на тази година Nokia е пласирала 110.4 млн. устройства, което е с 2% повече в сравнение със същия период на миналата година. Ситуацията в индустрията е много тежка и трябва да променим подхода си и мястото си в него, каза Елоп.

Песимистични очаквания

Производителят на мобилни телефони ревизира в посока нагоре очакванията си за световното търсене. Според Nokia до края на 2010 г. ръстът ще надхвърли 10%, но за цялата година компанията прогнозира намаляване на пазарния си дял в сравнение с 2009 г. За последното тримесечие на т.г. финландците прогнозират спад на продажбите си до 8.2-8.7 млрд. EUR.

► Новият гл. изп. директор на Nokia Стивън Елоп приема реструктуриране на изоставащия бизнес със смартфони

СНИМКА BLOOMBERG

Печалбата на Credit Suisse се стопи със 74%

Швейцарската банка преживя кризата без правителствена помощ, но ще трябва да се съобразява с нови регулативни правила

Втората по големина банка в Швейцария Credit Suisse Group AG обяви 74% спад на печалбата си за третото финансово тримесечие. Акциите на трезора поевтиняха с 3.9% на швейцарската борса, след като обяви, че печалбата му е паднала до 609 млн. франка (630 млн. USD) от 2.35 млрд. франка година по-рано.

Валутни негативи

Спадът в търговията засега и приходите на американските конкуренти на трезора, включително Goldman Sachs и Morgan Stanley. Печалбата на финансовата институция

пострада и от засилването на швейцарския франк спрямо американския долар. Банката, която преживя кредитната криза без помощ от правителството, заяви този месец, че очаква да посрещне новите регулативни изисквания за капитала, без да прибегва до продажба на нови акции или да променя плановете си за растеж и политиките за дивиденди.

Двойно по-високи изисквания

Швейцарското правителство наложи изисквания за двете най-големи банки в страната да държат почти двойно по-голям капитал, отколкото се изисква от правилата Базел III. До 2019 г. частните акции в тях трябва да имат дял от поне 10% и общ капитал, равен на поне 19% от претеглените рискови активи, сравнено със старите изисквания от съответно 7 и 10.5%.

Toyota изтегля още 1.53 млн. автомобили

Установените проблеми са със спирачките и горивната помпа

Японският автомобилен производител Toyota изтегля още 1.53 млн. автомобили Avalon и други модели в целия свят заради проблеми със запечатването на основния спирачен цилиндър и кабелите на горивната помпа. Повечето от тях са на пазарите в САЩ и Япония.

Проблемни модели

Пред японското транспортно министерство автомобилният производител е заявил, че около 600 хил. автомобили от 11 модела ще трябва да бъдат изтеглени заради дефектите. Подраз-

делението на компанията в САЩ обяви, че засегнатите возила са 740 хил. броя от моделите Avalon, Highlander, Lexus GS300, IS250 и IS350. Корпорацията още не е решила дали ще предприеме подобни мерки и в други райони. Моделите, засегнати от дефектите, се продават в целия свят.

Стари проблеми

Съобщението идва по-малко от два месеца, след като 1.3 млн. коли от други два модела на компанията - Corolla и Matrix, трябваше да бъдат изтеглени в САЩ и Канада заради дефектни модули за контрол на двигателя, които може да причинят внезапното спиране на машината. Техническите проблеми започнаха още през миналата

► Техническите проблеми с моделите на Toyota прогължават да рушат репутацията на марката

СНИМКА REUTERS

година, когато изтеглените автомобили надхвърлиха 10 млн. броя основно заради неумишлено ускоряване. Това засегна сериозно ре-

путацията за качество на марката Toyota и доведе до разследвания от страна на американските регулатори по сигурността.

► Големите инфраструктурни проекти в страната, които ще бъдат изградени през следващото десетилетие, гарантират увеличаване на потреблението и вноса

Китай ще увеличава вноса на метали и през 2011 г.

Търсенето на промишлени метали в Китай ще продължава да се увеличава, независимо че икономическият ръст на страната се забави за второ поредно тримесечие. Такива прогнози дадоха от Rio Tinto Group, третата по големина минна компания в света. Брутният вътрешен продукт на Китай се е увеличил с 9.6% през третото тримесечие на годината, което е най-слабото повишение за изминалата година. За първите три месеца на 2010 г. тази цифра достигна 11.9%, а за периода април - юни се понижи до 11.1%.

Според управляващия директор на китайското подразделение на компанията Иън Барет търсенето ще се влияе най-силно от разрастващата се урбанизация и индустриализацията на азиатската държава. Той добавя, че

Георги Георгиев
georgi.georgiev@pari.bg

Намаляването на вътрешния добив на стомана ще увеличи вноса най-малко с 10%

вносът на желязна руда ще се увеличава заради по-ниското качество на рудата, добивана в страната. Рудата, която се копае в държавните мини, е със съдържание на желязо 25%, докато вносната от Австралия суровина е с 60% концентрация. За да бъде годна за употреба, нискокачествената руда

трябва да бъде подложена на технологичен процес за увеличаване на концентрацията, който обаче оскъпява производството. По данни на митническата служба на Китай вносът на желязна руда за първите девет месеца на 2010 г. е паднал с 2.5% до 460 млн. т. За сравнение през 2009 г. вносът скочи с 40%, а общата стойност на купената тогава суровина достигна 628 млн. т.

Според Mysteel Research Institute основната причина за спада през тази година са предприетите от правителството мерки за овладяването на икономическия ръст в страната. Предприетите от правителството мерки за ограничаването на спекулативните сделки на имотния пазар и опитите да се ограничи енергийното потребление удариха най-силно

по стоманодобивните предприятия. По данни на Mysteel Research Institute наложените рестрикции ще свият добива на стомана в страната с 9.6% през оставащите два месеца на тази година. Именно това кара анализаторите да сметнат, че това количество ще бъде компенсирано с увеличаване на вноса с поне 10%. На това мнение е и главният икономист на Rio Вивек Гълпъл. Според него плановете на Китай са до 2025 г. да бъдат построени поне десет града с големина на Ню Йорк, за което ще бъдат нужни огромни количества стомана, желязна руда, въглища и мед. Отделно от това за 2011 г. прогнозите показват, че Китай отново ще постигне двуцифрен икономически растеж, което е допълнителна гаранция за силно търсене на промишлени метали. □

Кафето поскъпна до 13-годишен връх

Кафето сорт Арабика поскъпна до 13-годишен рекорд заради спекулации, че добивът в Бразилия и Колумбия през следващите две години ще бъде под предварителните очаквания. Според експерти следващата година е ключова за световния добив. Причината за това е, че кафеените дървета в Бразилия навлизат в най-неплодородния си период, който се повтаря през две години. В Колумбия проблемите са свързани с паразити, които се предполага, че ще унищожат голяма част от добива през следващата година.

В момента двете държави заемат първите две места по добив в световен мащаб. Допълнително тласък на цената дадоха данните на Нюйоркската стокова борса за наблюдаваните складови запаси от кафе. Според последните данни наличните количества са паднали с 40% през тази година и в

Георги Георгиев
georgi.georgiev@pari.bg

На борсата в Ню Йорк фючърсите на кафето сорт Арабика за декември поскъпнаха с 1.91% до 4425 USD/т

момента техният обем е 96 хил. т. На фона на слабите добиви, които очакват света през 2011 г., идват и прогнозите за силно търсене през тази година. Според изчисленията на Masqarie Group Ltd. търсенето в световен мащаб ще надвиши с 78 хил. т предлагането през 2011 г. На борсата в Ню Йорк фючърсите на кафето сорт Арабика за декември поскъпнаха с 1.91% до 4425 USD/т. При каквото също имаше поскъпване от 1.3% до 2813 USD/т. □

► Слабата реколта на кафе в Бразилия и Колумбия ще доведат света до дефицит от близо 80 хил. т през 2011 г.

СИМКА BLOOMBERG

Индекс на геня

1.21

► процента се повиши германският индекс DAX

По време на борсовата сесия в четвъртък той добави 79 пункта към стойността си

Стока на геня

2.19

► процента спечели олово-то на борсата в Лондон

Цветният метал добави 53 USD към стойността си на последната борсова сесия

ОБЯВА

ОТКРИВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛ

На основание чл.1, ал.1 и чл. 7 от Постановление № 55 на МС от 12 март 2007 г. за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове на Европейския съюз и от Програма ФАР на Европейския съюз,

„Симтикомлект ММ“ ЕООД

със седалище в гр. Варна и адрес на управление: ул. Войнишка, № 1, адрес за кореспонденция: ул. Войнишка, № 1, тел.: (052) 302 420, факс: (052) 302 410, Интернет адрес: www.simtim.com, лице за контакт: Марин Атанасов Маринов, на длъжност Управител, тел.: (052) 302 420 в качеството си на бенефициент по Договор за безвъзмездна финансова помощ № ТММ-02-146 / 17.07.2009 обявява процедура за определяне на изпълнител – открит избор с обект:

Доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на оборудване със следните обособени позиции:

1. Инверторен токоизточник за РЕДЗ и ВИГ заваряване – 3 бр.;
2. Инверторен токоизточник МИГ/МАГ (СО2) – 2бр.;
3. Машина за плазмено рязане – 1бр.;
4. Магнитен повдигач – вкл. Комплект повдигачи за Q 500kg – 2бр.; Q 1000kg – 2бр.; Q 2000kg – 2бр.
5. Оперен ролков стенинг (ротатор) – 1бр.;
6. Заваръчна колона за подфлюсово заваряване – 1бр.;
7. Хидравлична гилотина – 1бр.;
8. Хидравлична пресожица – 1бр.;
9. Валоогъваща машина за листов материал – 16 mm – 1бр.;
10. Валоогъваща машина за листов материал – 30 mm – 1бр.;
11. Мобилен компресор – 1бр.;
12. Стационарен компресор – 1бр.;
13. Дизелгенератор – 1бр.;
14. Платформа ножична (подемник) – 1бр.;
15. Твърдомер за метал – преносим – 1бр.;
16. Пещ за сушене на електрооди – 1бр.;
17. Ултразвуков дебелиномер – 1бр.;
18. Кран мостов стоец – 1бр.;
19. Кран козлови – 1бр.;
20. Кран конзолен – 1бр.

Пояснителният документ и документацията за провежданата процедура могат да се получат на адрес: гр. Варна, ул. „Войнишка“ № 1 всеки работен ден от 09:00 ч. до 16:00 ч.

Пояснителният документ е публикуван и на следните Интернет адреси: www.simtim.com и на страницата на ИАНМСП www.ibsme.org
Оферти/Заявления се подават на адрес: гр. Варна 9002, ул. „Войнишка“ № 1 до 16:00 ч. на 05.11.2010г.

ОБЯВА

Министерството на икономиката, енергетиката и туризма обявява търг с тайно наддаване за отдаване под наем на част от недвижим имот – публична държавна собственост, представляваща кафе-барче, състоящо се от основно и складово помещение, заедно с наличното оборудване, разположен на I-ви етаж на административната сграда на МИЕТ, гр. София, ул. „Славянска“ № 8, при следните условия:

- обща площ на имота – 66 кв.м.;
- начална тръжна наемна цена: 657, 36 лв (шестстотин петдесет и седем лева и тридесет и шест стотинки);
- обектът на търга се отдава под наем за срок от 5 (пет) години;
- размер на депозита за участие в търга – 65 /шестдесет и пет/ лв.;
- тръжна документация се получава в деловодството на адрес: гр. София, ул. „Славянска“ № 8, от 09.00 до 17.30 часа, всеки работен ден до 22.11.2010 г. Включително, срещу представяне на документ за внесени по сметка на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма невъзстановими 10 /десет/ лева;
- търгът ще се проведе на 23.11.2010 г., от 14.00 часа в административната сграда на МИЕТ в гр. София, ул. „Славянска“ № 8;
- Заповедта с условията на търга е обявена на Интернет-страницата на министерството.

"Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013
Приоритетна ос 4 „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика“

PROJECT BG161P0003 – 4.2.01-0001, "PROMOTION OF THE INTERNATIONALIZATION OF THE BULGARIAN ENTERPRISES"

Проект № BG161P0003 – 4.2.01-0001, НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

This project is financed by the European fund for regional development through an Operational programme "Development of the competitiveness of the Bulgarian economy" 2007 – 2013

Този проект е получил финансиране от Европейския фонд за регионално развитие чрез Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007 – 2013

ИАНМСП организира българско национално участие на международно изложение в областта на модата SIMM 2011, в периода 3 – 5.02.2011 г., Мадрид, Испания

Краен срок за заявка на участие – 25 октомври 2010 г.

За допълнителна информация посетете интернет страницата на ИАНМСП – www.sme.government.bg

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007 – 2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Изпълнителна агенция за насърчване на малките и средните предприятия и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз или Министерството на икономиката, енергетиката и туризма.

АВТОПАРИ

BMW 320ED

Двигател 4-цилиндров дизелов
Работен обем 1996 куб. см
Максимална мощност 163 к.с.
Макс. въртящ момент 380 Нм (1750 об/мин)
Трансмисия 6-степенна механична
Ускорение 0-100 км/ч - 8 сек
Максимална скорост 225 км/ч
Среден разход на 100 км 4.1 литра
Цена на тестовия модел 65 620 лв.

Еко

Сравнена с обикновеното 320d, версията EfficientDynamics Edition изхвърля с 19 г CO2 по-малко за километър пробег (общо 109 г/км), но в същото време има по-голям максимален въртящ момент и макар и с 13 конски сили по-слабо, ускорява до 100 км/ч само с десета от секундата по-бавно.

ЧЕРНО НА БЯЛО

Новото BMW 320d EfficientDynamics превръща бензиностанциите в места, на които се пие кафе

Икономия доскоро не беше сред първите думи, които биха ви хрумнали по адрес на едно BMW. В края на краищата, ако животът е бил достатъчно благосклонен, за да ви снабди с подобен автомобил, едва ли ще издребнее до степен да се налага да пештите стотинки от пътя си до морето. Но заради глобалното затопляне и изведнъж скъперничеството поне на пътя вече е добродетел. И се роди неприятна дилема: дали да те харесват другите, защото си еко, или да харесваш колата си, защото не е. Тази дилема вече не стои. Напълно възможно е автомобилът ви да щади околната среда, да бъде свръхикономичен и в същото време да извиква на лицето ви демонична усмивка всеки път, когато намислите да изпреварите някого. Доказателството - черно на бяло - е в ръцете ни.

4.1 на сто

Черно на бяло, защото новото BMW 320d EfficientDynamics се предлага фабрично в бяло (вероятно за да се подчертае чистотата на помислите му към природата), а върху нашия тестов модел с отчетливи черни цифри са изписани няколко показателя. На очи се набива първо 4.1 - това е разходът в литри за 100 километра пробег. Четири на сто при 163 конски сили мак-

симална мощност звучи като явна шарлатания. Но всъщност е банален факт. Един английски журналист наскоро се опита да свали още повече летвата и измина с един резервоар (63 литра) близо 1650 километра от Острова до Мюнхен и обратно - при среден разход от порядъка на 3.9 на сто. При средния пробег на българските шофьори това означава да спирате на бензиностанция само шест пъти в годината. Съвсем лесно можете да повторите това изумително постижение, стига да се откажете от климатика. И да шофирате малко по-умерено. Но да го направите с това BMW е все едно да накарате Пикасо да ви преобядиса оградата. Ще ви остане натрапчивото впечатление за прахосан талант. Ние решаваме да не гоним рекорди, а просто да проверим как ще се справи пакетът EfficientDynamics при обичайно шофиране - с включен климатроник, повечко изпреварвания и няколко, между нас казано, нарушения на Правилника за движение по пътищата в частта му за максимално допустима скорост. Няколко часа и 527 километра по-късно сме в Камен бряг, над Каварна, а стрелката за резервоара още не е паднала под средното деление. А удоволствието от пътя си е ти-

Еко

Сравнена с обикновеното 320d, версията EfficientDynamics Edition изхвърля с 19 г CO2 по-малко за километър пробег (общо 109 г/км), но в същото време има по-голям максимален въртящ момент и, макар и с 13 конски сили по-слабо, ускорява до 100 км/ч само с десета от секундата по-бавно.

пичното за всяко BMW, щом веднъж свикнете с мисълта, че тук трябва да сменяте предавките по-късно.

Ефективна динамика

Удължените предавателни числа са един от методите, чрез които баварците постигат тази изумителна икономичност. Маневра, за която другаде ще ви е достатъчна пета скорост, тук изисква четвърта. Но с това се свиква лесно, а индикаторът на таблото ще ви подсети, ако останете по-дълго от необходимото на ниска предавка. Познатата вече система Start-stop гаси двигателя при всяко

Обороти

Променените предавателни числа и специалните маховици означават, че двигателят работи много тихо на ниски обороти - спокойно можете да карате при 1100-1200 оборота в минута. За сметка на това е осезаемо по-шумен във високите, на моменти ръмженето е почти дразнещо.

спиране и го стартира автоматично, когато докоснете педала. Окачането е допълнително свалено в сравнение с редовата тройка; джантите са със специален, по-обтекаем контур. Коефициентът на аеродинамично съпротивление е 0.26 - показател, който оправдава немалките заплати на инженерите в аеродинамичния център на BMW в Мюнхен. Съществен принос за икономията имат и специалните гуми Michelin с повишено съпротивление на търкаляне, които не се деформират колкото обикновените при контакта с асфалта. Това ги прави осезаемо

по-шумни - нещо, което би дразнело при гладка пътна настилка, но в България ни най-малко не променя общия звуков фон. Пропуснахме ли нещо? Да, всички тези технологии идват на цена, почти идентична с тази на обикновената дизелова Серия 3. Изобщо тук от BMW са постигнали прословутия ефект от Кръстника - предложение, на което не можеш да откажеш. И то без да убиват коне.

Обороти

Променените предавателни числа и специалните маховици означават, че двигателят

Рекорди

1630-те километра, изминати от англичанина Том Форд с един резервоар, са рекорд за автомобил с подобна мощност и динамични показатели. Иначе актуалният най-голям пробег с един резервоар принадлежи на новия VW Passat Blue Motion - 2450 километра, но с доста по-слаб двигател.

работи много тихо на ниски обороти - спокойно можете да карате при 1100-1200 оборота в минута. За сметка на това е осезаемо по-шумен във високите обороти, на моменти ръмженето е почти дразнещо. Рекордните 1630 километра, изминати от англичанина Том Форд с един резервоар, са рекорд за автомобил с подобна мощност и динамични показатели. Иначе актуалният най-голям пробег с един резервоар принадлежи на новия VW Passat Blue Motion - 2450 километра, но с доста по-слаб двигател.

Константин Томов

WEEKEND

Масажът е все по-масово оръжие срещу стреса

Масажните студиа привличат редовни клиенти, които търсят услугата като профилактика

Сериозен ръст в търсенето на масажите като услуга се отчита в последните години. За това говори изобилието от реклами и обяви във виртуалното и не само пространство. Въпреки това много от студиата, които започнаха да предлагат тази услуга, в последно време отчитат лек спад от миналата година - най-вероятно заради кризата.

Причината за увеличеното търсене не е толкова физическата умора, колкото по-големият стрес, натрупан в работата, коментират представители на бранша. Ежедневният стрес, който заобикаля хората у дома, навън и в работата, дава сериозни отражения върху физическото състояние, категорични са специалисти. Те търсят връзка между физическото състояние и емоциите и мислите. Колкото по-малко внимание обръщаме на емоционалното си състояние, толкова повече негативи се трупат в нас. Освен това, макар и да не осъзнаваме, със стреса в тялото ни се трупат и много токсини, които в

Елина Пулчева
elina.pulcheva@pari.bg

даден момент водят до различни видове блокажи на физическо ниво, обяснява все по-голямата нужда от услугата мениджърът на галерия за масажи „Рудраакша“ Димитър Попов. От 2004 г., когато търсенето на услугата се засили, от масажи се възползваха хора, които имаха някакви проблеми.

След това културата на клиента се промени - той започна да търси нашите услуги като вид профилактика, каза за в. „Пари“ Павел Мулешков от студио за масажи „Криа“. Според него след спада, дължащ се на кризата, се е запазил един контингент, който вярва от ползата от масажи и не се лишава от тях.

Масажът като терапия

През последните няколко години масажът у нас е станал изключително популярно средство за освобождаване от стреса. Средно клиентите идват по 2-3 пъти в седмицата, казват от галерия за масажи „Рудраакша“. Това от своя страна е дало повод на предлагашите тази услуга да разширят портфолиото си - сега освен класически масаж в повечето салони се предлагат много различни видове източни практики за разтриване на тялото. Всеки масаж задоволява различна необходимост и премахва натрупаното напрежение. За да са максимално полезни на клиентите, масажистите смесват различни видове масажи, за да се проведе своеобразна „терапия“.

Продължителността на масажа - според нуждите на клиента

Масажът действа различно на отделните клиенти, твърдят специалисти. В процеса на работата и след определен брой посещения терапията може да се промени - един

Световно

Българин участва в шампионат по SPA масаж

Победителят във Втория национален конкурс „Най-добър SPA масаж 2010“ в България Иван Николов беше избран да участва в Четвъртия международен

шампионат по SPA масаж в Москва. В България Николов е познат като Mr. Magic Hands, защото демонстрира уникални техники и похвати с релаксиращ Nirvana SPA масаж. В този масаж се включват елементи от тай масаж, аюверда, лифтно-дренажни техники, пасивни раздвижвания. Работил е

и в петзвездни хотели в Саудитска Арабия, Дубай. Привърженик е на азиатските терапии, като е работил и с една от най-добрите SPA трейнъри от Тайланд - Khon Noi. Националният конкурс е единствен по рода си в България, което дава възможност на специалистите да представят своите спо-

► Всеки масаж заговява различна необходимост и

дължителната работа на масажиста е свързана и с по-сериозно заплащане след процедурата. Като оптимален вариант, ако човек не страда от сериозен проблем, Павел Мулешков

от „Криа“ предлага масаж веднъж седмично, в продължение на 40 минути до час и половина. Според него 2-3 посещения на седмица са характерни за антицелулитните масажи.

„Клиентът трябва да се отпусне и да диша по време на масаж. Така от местата, на които има проблем се премахва по-бързо блокажът в тялото“

Димитър Попов
мениджър на галерия за масажи
„Рудраакша“

40-80

► лв. е средната цена за едночасов масаж в различните софийски салони

► Масажите с вулканични камъни са по-релаксиращи и не толкова дълбоко мускулни.

собности, за да популяризи-
рат SPA услугите в Бълга-
рия. Световното първенство
започна вчера в рамките на
изложението InterCHARM
в руската столица и ще
приключи на 23 октомври.
Това е първото участие на
представител от страната си
в световното първенство по
SPA масаж. Шампионатът се

организира от списание Les
Nouvelles Esthétiques, което
е партньор на изложението
Arena Professional - София.
Наред със световноизвест-
ни експерти от Германия,
Белгия, Италия, Франция и
Русия за трети път на фина-
ла ще журира д-р Пламен
Труканов - SPA консултант
на Arena Professional.

От древността

100

► -зогошна е японската техника шиаци

премахва натрупаното напрежение

СНИМКИ ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Стресът - водещ мотив

Клиенти на масажистите
са най-често хора, които се
занимават повече с умстве-
на работа. Колкото и да не
осъзнават, интелектуалният
труд натовава много по-
вече от физическия и това
след време води до много
блокажи и схващания в тя-
лото, появили се вследствие
на емоционалния стрес,
коментират специалисти.
Естествено не липсват по-
сетители, които чувстват
физически дискомфорт след
продължителното време,
прекарано пред компютър.
Според Павел Мулешков
около 90-95% от клиен-
тите търсят услугите на
професионални масажисти
заради стрес.

Правилно дишане

Важно е да се знае, че работа
по време на масажа извърш-
ват както професионалистът,
така и клиентът, казват от
бранша. При много източни
практики и процедури все
по-засилено присъствие има
и йога елементът. На първо
място, клиентът трябва да се
отпусне напълно. Така, ако е
натрупал повече напрежение
в тялото, което ограничава
движението, масажът няма
да е болезнен и неприятен.
Под активно участие
в процедурите се разбира

и правилното дишане. При
дълбоко вдишване и издиш-
ване местата, на които има
проблем, се отпускат много
по-лесно и мобилността на
ставите е много по-голяма.
Това води до по-бързото ос-
вобождение на блокажа и
напрежението.

Масажистите се учат в Тайланд

В студиата за масажи рабо-
тят предимно дипломирани
масажисти, кинезитерапевти
и рехабилитатори. Много от
хората са завършили специ-
ални курсове в Тайланд или
посещават редовно лекции
и семинари на гостуващи от
чужбина професионалисти.

В момента услугите на
масажистите са достигнали
своеобразен пик, каза за в.
„Пари“ Димитър Попов от
галерията за масажи. Той

практикува професията от
10 години, но през послед-
ните 4 години наблюдава
драстично увеличение на
търсенето. По думите му за
родина на масажите опреде-
лено може да се смята Азия.
В Тайланд масажът се при-
ема като ритуал - чрез него
преди години тайландците
са засвидетелствали любовта
и уважението си към своите
близки.

Впоследствие обаче този
ритуал се е комерсиализи-
рал и става изключително
популярен по света, като
годишно привлича голям по-
ток от туристи към страната
- именно заради тай масажа.
Сред останалите азиатски
страна, от които произлизат
популярни видове масажи,
са Китай - заради китайския
точков масаж, и Япония -
заради шиаци масажа.

Българите предпочитат класически масажи

Източните масажи се
търсят, но предимно
се подаряват чрез
ваучери

У нас сред най-търсените ви-
дове е класическият масаж,
който е най-традиционен
и консервативен. Понякога
той може да се комбинира
със зонава терапия - масаж
на стъпалата, казва Димитър
Попов от галерия за маса-
жи „Рудраакша“. При него
се отнема много от стреса,
постига се емоционален ба-
ланс и работоспособността
се подобрява многократно.
„Въпреки че българинът е
склонен да експерименти-
ра с различни процедури,
той си остава верен основно
на класическия масаж, тъй
като е по-близък до наша-
та същност“, твърди Павел
Мулешков от студиото за
масажи „Крия“. По-често не-
стандартни и непознати за
нашите географски ширини
масажи се подаряват. Това е
една от все по-прилаганите
практики, които предлагат
студиата за масажи. Издава-
нето на ваучери за опреде-
лен вид масаж става пред-
почитан подарък и много
хора купуват такива за свои
близки. Сред най-търсените
масажи или пакет с няколко
различни процедури.

С изключителна атрактив-
ност напоследък се ползва
тай масажът. Той е базиран
на йога - комбинират се
точков масаж и различни
движения, които правят са-
мите клиенти - разтягане и
усукване на различни части
от тялото. Тай процедурите
целят отпускане на всички
сухожилия и мускули, за да
се увеличи мобилността на
ставите.

Сред масажите, които на-
последък добиват изключи-

СНИМКА SHUTTERSTOCK

телна популярност, Попов
откроява и шиаци. Буквално
преведена, думата означава
„натиск с пръсти“. При не-
го се работи в определени
зони, като целта е да се
проникне по-надълбоко в
тялото и да се отстранят ско-
ваванията и неподвижност-
та по тялото. Основните
места, на които се прилага,
са коремът, главата, гърбът
и гърдите. Аюрведичният
масажи е много близък до тай
масажа. При него се използ-
ват олио и специална пудра,
която отнема токсините от
тялото. Отново се използват
тези извивания и разгъва-
ния, които се прилагат при
тай масажа.

Масажите с вулканични
камъни са по-релаксиращи
и не толкова дълбоко мус-
кулни. Камъните се затоплят
в съд с топла вода. Когато са
загreti, те имат свойството
да отдават енергия. Оставят

се неподвижни на местата,
на които са 7-те чакри от
тялото на човека. През ос-
таналото време терапевтът
масажира с ръце и камъни.
Подобен е и мароканският
масажи, който се прави с по-
мощта на глинени стик и съ-
що не е толкова дълбочинен.
При него се въздейства на
лимфната система и кожата.
По-стряскаща за клиента,
но много полезна е юмейхо
терапията - това е масаж,
който се прилага чрез така
наречените изпуквания,
казва Димитър Попов от
„Рудраакша“. Това според
него е ефикасен метод за
наместване на скелета на
човека.

Много от добре познатите
продукти имат полезно и
лечебно действие по време
на масажи. Сред най-из-
ползваните са мед, шоко-
лад, специални масажни и
етерични масла.

►Юмейхо терапията - това е масаж, който се прилага чрез така наречените изпуквания

СНИМКА РУДРААКША

Игра на СТЪКЛЕНИ ВЕЩИ

Стъклопластиката е млад, но перспективен сектор у нас, който предлага уникални интериорни решения

Марина Узунова
marina.uzunova@pari.bg

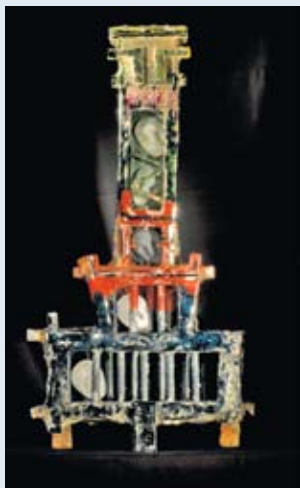
Стъклото е парадоксален материал, беше писал преди време младият поет Васил Видински. То е граница, която пропуска омото, но не и тялото - хем те приканва, хем те възпира. Със структурата на течност и чупливостта на кристал стъклото е и откривателят на четвъртото измерение. По думите на българския художник Константин Вълчев, ако живописца е двуизмерна, а скулптурата - триизмерна, стъклената скулптура е четириизмерна, защото можеш да видиш в сърцевината на материала. Рядко се замисляме за тези особености на стъклото, защото в бита обикновено целта му е да остане невидимо. В приложното изкуство и ръчната декорация обаче то е всичко друго, но не и скучно.

Преди почти 40 години

Развитието на индустриалната стъклопластика в България започва през 70-те години на миналия век с първите студентски обмени по приложно изкуство между страните от Източна Европа, разказва художникът Лъчезар Дочев. Работата се извършва предимно към заводи, тъй като по онова време отварянето на собствена работилница е скъпо начинание. Всъщност първият български завод за стъкло, вече неработещата фабрика в град Белослав, е основан от унгарски скулптор. Мла-

Пътеводител За пристъпващия в стъklarско ателие

► За да получи уникално и пригодно към нуждите му изделие, клиентът трябва да отиде на място в ателието. Там той може да се запознае с действителното излъчване на цвят на стъклото.
► Най-важна роля при избора на обзавеждане или елементи от стъкло играе интериорът, за който са предвидени. От него

СНИМКА ЛЪЧЕЗАР ДОЧЕВ

дите български майстори се обучават при стъклари в Чехия, Латвия и Полша. През 90-те години (десетилетие след останалата част от Европа) започва ерата на малките ателиета. Част от тях и до днес изработват витражи, утилитарни предмети (бутилки, буркани, вази, свещници), църковни стъклописи, декоративни украси, архитектурни елементи за интериорен дизайн и бижута.

Стъклените грехи на гома

Днес най-търсени са именно бижутата, декоративните съдове, стенните часовници и паната, споделят управителите на шуменското студио "Стайл глас" Рени и Филип Апостолови. И макар че не липсват поръчки за цялостно обзавеждане на офиса или дома, повечето клиенти търсят изделията за лични или бизнес подаръци, в много от случаите

зависи цветовата гама, големината и транспарентността на крайното изделие.

► Видът и количеството светлина (естествена или изкуствена) в жилището пък е най-същественният елемент при избора на стъкло и проектирането на разработката, тъй като, за да се прояви стъклото, трябва да бъде осветено.
► Материалите, с които стъклото се съчетава или на които контрастира най-добре, са мраморът, полираните покрития, естественото дърво, хромът и никелът.

- за чужбина. Особено при "обличането" на дома в стъкло идва от факта, че то пропуска светлината, като същевременно пази от външни условия. Цветните украси пък въздействат пряко на настроението и психиката, създавайки усещането за уют. Поради това и голяма част от църковните и катедралните прозорци са изработени от съчетани цветни стъкла. Самият материал се допълва идеално с мата на естественото дърво, подчертава блясъка на хрома и никела и красиво контрастира с мраморните покрития и полирания варовик, обясняват Апостолови.

Цената

Като материал за интериорно обзавеждане обаче ръчно обработеното стъкло не е толкова познато и разпространено в България. Масовите изделия у нас са китайски и гръцки декоративни съдове, произведени чрез бои и копирни техники. Цената им е ниска, но за сметка на това им липсва уникалността на ръчната изработка. За да получи уникат, клиентът

► Повечето стъклени изделия се търсят за лични или бизнес подаръци, най-често - за чужбина

СНИМКА СТУДИО "СТАЙЛ ГЛАС"

► За разлика от класическия витраж новите техники слепване на две или повече разноцветни парчета,

трябва да се обърне към ателие или художествена галерия. Само така може да е сигурен, че изделието ще отговаря на светлинните условия в интериора, за който е предназначен, съветват Апостолови. Разбира се, цената също се вдига, но значително по-малко

от стойностите, изисквани в местата с традиция в стъklarството - Западна Европа, Америка, Ориента. Като цяло, тя зависи от използваните материали, броя термообработки, сложността на изделието и времето за завършване на проекта, обясняват практиката в

СНИМКА СТУДИО "СТАЙЛ ГЛАС"

Техники на стъклописа

От работата с горещо стъкло до слепването на отделни модули техниките за "рисуване" на прозрачни изделия са многобройни

Няколко са най-разпространените стъклописни техники по света и в страната. Най-ограничени са възможностите на класическия витраж. При него не се работи с горещо стъкло, обяснява художникът Лъчезар Дочев. Затова и органичното

слепване на различни силно оцветени стъкла на практика не може да стане, без парчетата да се счупят. Решението е съединяването да стане механично чрез оловни шпросни, разказва управителят на студио "Стайл глас" Филип Апостолов.

Подобна на класическия витраж е техниката "Тифани". Разликата е, че свързващи звена между стъклените елементи не са оловни, а медни шпросни. Този стил е може би най-известен с лампите, захлупени с цветни абажури "Тифани" - по

името на създателя им в края на XIX век Луи Комфор Тифани. И докато основата на класическите "Тифани" полилеи се е изготвяла от бронз, днес той вече е изместен от далеч по-икономичния цинк.

Днес най-богати резултати се получават чрез новата техника "фюзинг" - буквално "слепване", "сливане", "топене". За първи път в историята на стъклото тя дава възможност да се сливат неограничен брой парчета с наситени цветове, без крайното изделие да

СНИМКА СТУДИО "СТАЙЛ ГЛАС"

на работа с горещо стъкло дават възможност за разказва художникът Лъчезар Дочев

бранша Апостолови. Така според стъклописната техника по-крехките витражи "Тифани" може да варира между 600 и 1200 лв. за кв. м, заздравените "фюзинг" панели - между 300-800 лв., стъклените плочи за маса - между 9 и 16 лв. за бройка, а бижутата - около 20 лв.

става чупливо. При спазване на технологията всички фюзинг стъкла стават 3-4 пъти по-здрави от нормалните прозрачни стъкла със същата дебелина, обяснява Апостолов. Всъщност, ако не се счупи нарочно, монолитният витраж може да се запази непроменен в продължение на хиляди години. Основните производители и снабдители на фюзинг стъкла са американските Bullseye, Uroboros, Spectrum и европейската Waoli. Самият производствен процес варира от няколко дни до

Достъпната безкрайност

През неколкохилядната си история стъклото се развива първо като украса, след това - като битови изделия, а накрая се превръща в материала на прозорците и огледалата. Дори през XI век Венеция пази ноу-хау-то

седмици. Например едно бижу или витраж става за 3 дни, докато за многослойните картини трябва повече от месец, разказва Апостолов. Загряването по време на термообработващите цикли пък става при температура от 700 до 850 градуса.

Друга практикувана техника е работата с горещо стъкло. Така се получават летите и т.нар. духани изделия. Те се оформят веднага след отгребването на нагретия силициев материал от производствената печ. От векове до днес признат цен-

Събитие Първи международен фестивал на стъклото 2010

► До 31 октомври няколко софийски галерии ще бъдат домакини на първия български международен фестивал на стъклото. Форумът, организиран от галерия "Аросита", the fridge и художника Лъчезар Дочев, ще покаже изложби на 16 български и 19 чуждестранни автори, ще приюти лекции, дискусии и презентации и ще запознае специалистите и широката публика с демонстрации на стъклописни техники. ► Днес българските традиции в този вид приложно изкуство са позабравени и затова

е нужно подобно събитие, разказва съорганизаторът Лъчезар Дочев. Работата с горещо стъкло пък вече не присъства у нас. Поради това и демонстрациите са изцяло фокусирани върху новостите в тази насока (например "духано" и "лято" стъкло). ► На фестивала са представени майстори от Великобритания, Франция, Полша, Литва, Латвия, Естония, Испания и др. Сред българите пък са Константин Вълчев, възпитаник на чешкия професор Либенски, Боби Коруджиков, Екатерина Гецова, Стоян Дечев, самият Лъчезар Дочев и др. Изложбите приключват на 29 октомври, след което фестивалът продължава още два дни с демонстрации, лекции и презентации.

► Цветните стъклени изделия действат пряко на настроението

СНИМКА СТУДИО "СТАЙЛ ГЛАС"

„Светлина, ефирност, изящество. Тези думи най-кратко характеризират домовете, в които цветното стъкло е заело полагащото му се място. То може да присъства като декоративен съд, може да е арт плот на ниска маса, витраж на интериорна врата, елегантна преграда, пано, витраж на външен прозорец или стълбище, часовник или стилизиран огледало

Филип Апостолов,
управител на студио „Стайл глас“

► При класическия витраж и стила "Тифани" слепването на различно обазрените стъкла е механично

СНИМКА SHUTTERSTOCK

за прочутата си производствена техника, развита на о. Мурано, по-строга, отколкото Соса-Сола крие своята търговска тайна днес. А тези настроения са оправдани, защото стъклото е може би единствената достъпна за човека безкрайност - при него винаги има откъд.

тър на "духаните" стъклени изделия е монополистът на пазара през XI век Венеция. "Молирането", или работата с топло стъкло, също се практикува в България. То представлява изливането на стъкло в калъп и стапянето му, докато не приеме формата на калъпа. С развиването на технологиите условията за практикуване на стъклопластика стават все по-благоприятни, тъй като самите печи вече не са толкова скъпи или трудни за конструиране, обяснява Лъчезар Дочев.

► За да се разкрие истинската красота на стъклото, е необходима светлина

СНИМКА ЛЪЧЕЗАР ДОЧЕВ

С велосипед в историята

Снимка: Марина Ангелова
Илюстрация: Гриша Струнджев

Маршрутът „По пътя на желязната завеса“ преминава 7000 км от Баренцово море до Царево

„Казвам се Михаел Крамер и от 1979 г. не използвам автомобил.“ Това е първото изречение в уебсайта на евродепутата от партията на зелените. Вместо да загъва в бюрократщина, той най-сериозно се заел с може би най-амбициозния велопроект в Европа - „По пътя на желязната завеса“, велосипеден маршрут с обща дължина 7000 км.

Трасето започва от границата между Норвегия и Русия на Баренцово море, пресича 20 държави от двете страни на завесата и завършва в Царево на Българското Черноморие. А преди това минава и по цялата дължина

на западната и южната ни граница.

Наречен е още „Път N 13“, но не заради фаталното си минало, а защото наистина е тринадесетият общоевропейски велосипеден маршрут.

Пътешествие през историята и природата

„Това е пътешествие през историята“, казва Крамер. Маршрутът минава по цялата дължина на някогашната „желязна завеса“, но я пресича възможно най-често, за да могат туристите да видят разликите и приликите от двете ѝ страни, да се запоз-

наят с различни култури и истории.

Пътят е съобразен с инфраструктурните възможности, но избягва натоварените пътни артерии. Идеята му е и да включва максимален брой забележителности, свързани с „желязната завеса“ и историята ѝ - музеи, стара гранична и военна инфраструктура и т. н. Той е интересен и заради запазената природа и уникалната флора и фауна. „Тези гранични региони някога са били забранена територия за хората. На много места там властва природата“, казва Крамер. Затова пътеката е и част от Европейския зелен пояс.

Идеята

Създаването на веломаршрут „По пътя на желязната завеса“ хрумва на Крамер в родната му Германия. В Берлин линията на стената е най-търсената туристическа атракция. „Първото нещо, което туристите питат, е къде е била стената. Дори петзвездните хотели я популяризират, предлагат на гостите си велосипеди, за да изминат Пътеката на Берлин“, разказва Крамер.

Той решава да развие подобен маршрут, но в много по-големи мащаби. „За Европейския парламент е от изключителна важност европейските граждани да научат повече за историята и културата на държавите, които са били зад желязната завеса“, казва Крамер. Ето защо проектът му се ползва с цялата подкрепа на Европейската комисия.

Изпълнението

На идейно ниво проектът вече е готов. Линията на

20

▶ европейски държави пресича велосипедният маршрут

„желязната завеса“ си е там. Издадени са и първите пътеводители с информация за маршрута, забележителностите, историята, природата, местата за настаняване и т. н.

Значи ли това, че вече всеки може да яхне колелото и да тръгне? Принципно да. Голяма част от маршрута е пригоден за колоездене, особено в северната си част, тъй като там велотуризмът е доста разпространен. На други места обаче има нужда да се поработи върху инфраструктурата. За тази цел е възможно държавите да ползват финансиране по програмите за трансгранично сътрудничество или европейските структурни фондове.

България е активна

Благодарение на честите визити на Михаел Крамер у нас проектът е получил подкрепата на министерството на икономиката. Това е необходимо, за да може местните общности да ползват финансиране по трансгранични проекти. Представители на български, сръбски и македонски погранични общини вече са подписали и споразумения за сътрудничество.

Към проекта е приобщен и НПО секторът. Няколко организации, като Българската асоциация за алтернативен туризъм и фондация „Биоразнообразие“, вече са спечелили проект и ще работят за финалното адаптиране на маршрута към възможностите и инфраструктурата в българската част, както и за популяризирането му сред местното население.

Така че - яхвайте велосипедите. Историята ни чака.

Ани Когжаиванова

„Най-хубавото е, че велосипедната инфраструктура е евтина, но се отплаща изключително добре. Тези полуизоставени гранични региони имат възможност да печелят от историята си

▶ Михаел Крамер, германски евродепутат

Плюсове Ползите от туризма на колело

Велотуризмът е най-динамично развиващият се в Европа в последните 20 години с годишен ръст близо 20%. Все повече хора го предпочитат, а в някои държави, като Швейцария и Австрия, се е превърнал в предпочитания вид

туризъм. От тези страни например са над половината велотуристи в Германия. Велосипедните туристи харчат с пъти повече от другите - те се движат бавно, любопитни са, обичат да опознават местната кухня и култура, а и нощуват в повече обекти. Това е и устойчив модел на туризъм, който не вреди на природата, а ползите са изцяло за местните хора.